

Nr 38.*Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner.*

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna dels (p. 111) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 152 000 000 kronor, dels (p. 113) till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet ett reservationsanslag av 6 500 000 kronor, dels (p. 114) till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 17 april 1953 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 224, under åberopande av bilagt utdrag av protokollet över jordbruksärenden för samma dag framlagt de förslag till åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, vilka i huvudsak framgår av följande i propositionen lämnade sammanfattning.

Sedan överenskommelse träffats mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt en av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk utsedd förhandlingsdelegation, å andra sidan, angående grunderna för prissättningen å jordbrukets produkter under regleringsåret den 1 september 1953 — den 31 augusti 1954, har Kungl. Maj:t den 10 april 1953 meddelat beslut i prisfrågan.

Prisöverenskommelsen innebär i huvudsak, att ett överskott i jordbrukskalkylen för det kommande regleringsåret av 113,2 miljoner kronor skall utjämnas genom sänkning av priserna på brödsäd, fabrikspotatis, oljeväxtfrö, ägg och köttvaror med 71,6 miljoner kronor samt genom minskning av de allmänna bidragen för mjölk med 36,6 miljoner kronor. Härtill kommer en prishöjning på importkraftfoder med 5 miljoner kronor.

I propositionen framlägges vidare förslag till, bland annat, förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete samt till förordning angående slaktdjursavgift.

Medelsbehovet för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1953/54 beräknas till 201 miljoner kronor, därav 187 miljoner kronor till allmänt mjölkpristillägg, extra mjölkpristillägg i vissa delar av landet samt leveranstillägg, 6 miljoner kronor till kompensation för smörlagring, 2 miljoner kronor till stöd åt odlingen av lin och hampa samt 6 miljoner kronor till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Under förutsättning av bifall till ett i propositionen framlagt förslag,

att av överskottet i clearingkassan för fettvaror ett belopp av 37,6 miljoner kronor skall disponeras för att nedbringa den eljest erforderliga medelsanvisningen under prisregleringsanslaget, begränsas anslagsäskandena i förevarande hänseende till 164 miljoner kronor. Vidare begäres ett förslagsanslag å 5 miljoner kronor till omkostnader för statlig lagerhållning av vissa jordbruksprodukter m. m. På grund av förefintlig reservation begäres icke ytterligare medel till kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet.

Slutligen begäres å kapitalbudgeten investeringsanslag av dels 50 miljoner kronor till inlösen av inhemskt oljeväxtfrö, dels 35 miljoner kronor till ytterligare lagring av jordbruksprodukter. Å andra sidan föreslås, att ett belopp av 54 miljoner kronor skall tillföras riksstatens inkomstsida såsom inkomst av införselavgifter för fettvaror.

Kungl. Maj:t har i enlighet med vad sålunda anförts föreslagit riksdagen att

I. medge Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i det föregående;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa priser på brödsäd och oljeväxter av 1954 års skörd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förut angivits;

III. å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 164 000 000 kronor; och

b) till *Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet* ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor;

IV. å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54 under Fonden för förlag till statsverket anvisa

a) till *Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö* ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor;

b) till *Ytterligare lagring av jordbruksprodukter* ett investeringsanslag av 35 000 000 kronor;

V. att förslagen till följande förordningar måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande:

a) förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete;

b) förordning angående slaktdjursavgift; samt

c) förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost.

Ifrågavarande författningsförslag är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete.

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelse.

1 §.

För upprätthållande av prisregleringen för råg och vete skall, där Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd så förordnar, vad i 2—11 §§ stadgas helt eller delvis äga tillämpning.

Har förordnande som i första stycket sägs meddelats, skola även 12—20 §§ i tillämpliga delar gälla.

Avgifter.

2 §.

För råg och vete, som användes för tillverkning av mjöl, och för vete, som användes för tillverkning av gryn, skall erläggas viss avgift (*förmalningsavgift*).

Förmalningsavgiften utgår med det belopp, högst 5 öre för varje kilogram av varans nettovikt, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer.

För förmalningsavgiftens erläggande svarar tillverkaren.

3 §.

I samband med att prishöjning sker å råg eller vete skall för lager av sådan spannmål hos kvarnar och spannmålshandlare uttagas särskild avgift (*prishöjningsavgift*).

Prishöjningsavgiften skall utgå högst med belopp motsvarande den prishöjning, som föranleder avgiftens uttagande. Avgiftens storlek bestämmes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Skyldighet att erlägga prishöjningsavgift skall åligga envar, som i kvarnrörelse använder råg eller vete för framställning av mjöl till avsalu (handelsförmalning) eller bedriver yrkesmässig handel med spannmål.

4 §.

I denna förordning avsedda avgifter skola erläggas i den ordning jordbruksnämnden bestämmer.

Avgift må, där den icke inbetalas i föreskriven ordning, på framställning av jordbruksnämnden omedelbart utmätas med det belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

5 §.

Vid export eller eljest då särskilda skäl därtill äro må jordbruksnämnden medgiva återbäring av eller befrielse från sådan avgift, som i denna förordning avses, eller del därav.

6 §.

Medel, som inflyta genom uppbörd av i denna förordning avsedda avgifter, skola enligt de föreskrifter Kungl. Maj:t meddelar användas till täckande av kostnader i samband med jordbruksregleringen.

Tillfälliga inskränkningar i rätten att vid kvarn förmala råg och vete.

7 §.

Vid kvarn må under viss av jordbruksnämnden angiven tid icke utan tillstånd av nämnden användas större kvantiteter vete och råg för handelsförmalning än som motsvarar viss procent av handelsförmalningen av dessa sädeslag vid kvarnen under viss förfluten tid.

Inmalning och inblandning.

8 §.

Jordbruksnämnden äger föreskriva vilka myckenheter råg eller vete av olika slag eller råg eller vete av svenskt eller utländskt ursprung som skola ingå i brödsäd vid handelsförmalning. Dessa myckenheter skola bestämmas under beaktande av att framställning i erforderlig omfattning skall kunna ske av olika kvaliteter mjöl av god bakningsduglighet.

9 §.

Den, som till riket inför rågmjöl eller vetemjöl, är pliktig att, medan varan ännu står under tullverkets uppsikt, låta däri inblanda mjöl av svensk råg eller svenskt vete i sådan omfattning, att andelen svenskt mjöl kommer att motsvara den inmalning av svensk spannmål, som på grund av förordnande enligt 8 § må vara föreskriven vid handelsförmalning.

Uppgiftsskyldighet m. m.

10 §.

Det åligger den, som yrkesmässigt bedriver förmalning av brödsäd eller som använder vete för yrkesmässig tillverkning av gryn eller som yrkesmässigt bedriver handel med spannmål, att inom fjorton dagar efter det förordnande enligt 1 § trätt i kraft göra anmälan om rörelsen hos jordbruksnämnden. Därest sådan rörelse påbörjas först efter ikraftträdande av förordnande, skall anmälan som nu sagts göras inom fjorton dagar från det förmalning första gången ägde rum.

Den, som bedriver handelsförmalning av råg eller vete och som på grund av bestämmelserna i 2 § kungörelsen den 22 juni 1950 (nr 397) med vissa bestämmelser om förmalning av vete och råg, m. m. verkställt anmälan om sin rörelse, skall därmed anses ha fullgjort den anmälningsskyldighet som föreskrivits i första stycket.

11 §.

Den, som bedriver sådan rörelse för vilken anmälningsskyldighet enligt 10 § första stycket stadgats, är skyldig att i den mån jordbruksnämnden så föreskriver och i enlighet med de närmare föreskrifter jordbruksnämnden meddelar

dels föra sådana anteckningar över lager, inköp, tillverkning och försälj-

ning, som erfordras för kontroll över att bestämmelserna i denna förordning eller med stöd av densamma givna föreskrifter iakttagas;

dels till ledning vid fastställande av prishöjningsavgift lämna deklARATION rörande sitt lager av olika slag av brödsäd;

dels till ledning vid fastställande av förmalningsavgift lämna regelbundna deklARATIONER rörande sin användning av råg och vete för tillverkning av mjöl eller gryn;

dels ock i övrigt lämna regelbundna uppgifter angående sin rörelse och på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud förda handelsböcker med därtill hörande handlingar ävensom sådana anteckningar, som ovan sagts.

12 §.

Jordbruksnämnden eller dess ombud äger att, för kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna i denna förordning och med stöd därav givna föreskrifter, verkställa undersökning av lokal, vari kvarnrörelse eller tillverkning av gryn av vete bedrivs, ävensom av därtill eller till spannmålshandel hörande lagerlokaler. Nämnden eller dess ombud äger jämväl taga prov av spannmål och förmalnings- eller tillverkningsprodukter, som förvaras i sådana lokaler. Rörelseidkare är ej berättigad till ersättning för dylika prov.

13 §.

Vad som inhämtas av deklARATION, handelsbok eller annan handling, som avgivits eller tillhandahållits på grund av stadgande i 11 § eller vid undersökning enligt 12 §, må ej yppas i vidare mån än ärendets beskaffenhet kräver; dock må deklARATION, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager utförandet av sådan bearbetning.

Straff m. m.

14 §.

Bryter någon mot förbud, som stadgats med stöd av 7 §, eller uraktlåter någon att fullgöra med stöd av denna förordning stadgad skyldighet att verkställa inmalning eller inblandning, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

15 §.

Underlåter någon att fullgöra anmälningsskyldighet, som avses i 10 § första stycket, eller att föra anteckningar eller lämna deklARATIONER eller uppgifter enligt vad som stadgas i 11 §,

eller vägrar någon att i enlighet med föreskrifterna i 11 § tillhandahålla jordbruksnämnden eller dess ombud där omförmäld handling, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes, där gärningen innebär fara i bevishänseende men ej enligt allmän lag är belagd med straff, den som uppsåtligen giver oriktigt eller ofullständigt innehåll åt i 11 § avsedda anteckningar eller uppgifter. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, vare straffet dagsböter.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklARATION till ledning vid fastställande av allmän avgift lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Om straff för vägran att lämna tillträde för undersökning eller provtagning enligt 12 § stadgas i allmänna strafflagen.

16 §.

Bryter någon mot den i 13 § stadgade tystnadsplikten, dömes, där han ej för brottet är underkastad ansvar enligt allmänna strafflagen, till dagsböter eller fängelse.

17 §.

Husbonde ansvarar för sådan i 14 § eller 15 § första eller andra stycket omförmäld förseelse, som förövas av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

18 §.

Brott, varom i 16 § sägs, må, där det icke skall straffas enligt allmänna strafflagen, av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsägande.

19 §.

Vägrar någon att lämna jordbruksnämnden eller dess ombud tillträde till lokal för verkställande av undersökning eller provtagning enligt 12 § eller att på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud handelsbok eller annan handling, som avses i 11 §, eller underlåter någon att i föreskriven ordning avlämna där avsedd deklaration eller uppgift, må nämnden förelägga honom lämpligt vite.

Länsstyrelse äger utdöma vite enligt denna paragraf.

20 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1953.

Genom denna förordning upphävas följande författningar:

förordningen den 13 juni 1930 (nr 249) om användande av svenskt vete och svensk råg vid framställning av mjöl m. m.;

kungörelsen den 14 augusti 1930 (nr 330) angående ikraftträdande av förordningen den 30 juni 1930 (nr 249) om användande av svenskt vete och svensk råg vid framställning av mjöl m. m.;

kungörelsen den 14 augusti 1930 (nr 331) med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 13 juni 1930 (nr 249) om användande av svenskt vete och svensk råg vid framställning av mjöl m. m.;

kungörelsen den 30 augusti 1943 (nr 667) med vissa bestämmelser angående framställningen av vetemjöl och rågmjöl;

förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift;

kungörelsen den 21 augusti 1935 (nr 499) med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift;

kungörelsen den 23 augusti 1937 (nr 769) angående restitution av veteavgift;

kungörelsen den 22 juni 1950 (nr 397) med vissa bestämmelser om förmalning av vete och råg, m. m.;

kungörelsen den 27 augusti 1951 (nr 608) om skyldighet att lämna uppgifter angående s. k. löneförmalning av vete och råg.

Förslag
till
förordning angående slaktdjursavgift.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För upprätthållande av prisregleringen för köttvaror skall, där Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd så förordnar, viss avgift (*slaktdjursavgift*) enligt vad nedan sägs upptagas för kött och fläsk, som blivit vid offentligt slakthus, kontrollslakteri eller kommunal köttbesiktningebyrå godkänt vid besiktning enligt lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakthus eller kungörelsen den 30 november 1934 (nr 559) angående kontrollslakterier.

2 §.

Slaktdjursavgift skall utgå för hel kropp eller del därav med belopp, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer, under iakttagande att avgiften, räknat för hel kropp, högst må utgöra för nötkreatur, som efter nedslaktningen väger minst 150 kilogram (storboskap), och för häst femton kronor, samt för nötkreatur, som efter nedslaktningen väger mindre än 150 kilogram (kalv), ävensom för svin åtta kronor.

Jordbruksnämnden äger från avgiftsskyldigheten medgiva undantag, där så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes skäligt.

3 §.

Uppbörd av slaktdjursavgift för kött och fläsk, som besiktigats vid offentligt slakthus eller kommunal köttbesiktningebyrå, skall omhänderhavas av det samhälle, genom vars försorg köttbesiktningen ägt rum.

För erläggande av slaktdjursavgift för kött och fläsk, som besiktigats vid kontrollslakteri, ansvarar slakteriinrättningens innehavare.

4 §.

Slaktdjursavgift skall erläggas i den ordning jordbruksnämnden bestämmer.

Avgift må, där den icke inbetalas i föreskriven ordning, på framställning av jordbruksnämnden omedelbart utmätas med det belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

5 §.

Medel, vilka inflyta genom upptagande av slaktdjursavgift, skola enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter användas till täckande av kostnader i samband med jordbruksregleringen.

6 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1953.
Genom denna förordning upphävas följande författningar:
förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift;
kungörelsen den 20 juni 1935 (nr 363) med tillämpningsföreskrifter till
förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift;
kungörelsen den 21 juni 1940 (nr 635) med förordnande angående slakt-
djursavgiften;
förordningen den 30 juni 1943 (nr 456) om fortsatt giltighet av förord-
ningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 10 juli 1947 om viss avgift å mjölk, grädde och ost¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

Utjämningsavgift för ost med lägre fetthalt i torrsubstansen än 45 procent må bestämmas till högst en krona tjugufem öre per kilogram. För margarinost må avgiften sättas till högst femtio öre per kilogram. För annan vara skall avgiften utgå med högst ett belopp, som motsvarar femtio öre för etthundra gram av det mjölkfett varan innehåller.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953.

¹ Senaste lydelse av 3 § se 1952: 364.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 48 av herr *Boman* och herr *Persson, Johan*, samt II: 56, likalydande, av herr *Ahlsten m. fl.*, vari hemställts, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för utarbetande av en jordbruksstatistisk undersökning i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i motionerna;

2) I: 333 av herr *Werner* och herr *Carlsson, Georg*, samt II: 412, likalydande, av herr *Larsson* i *Luttra m. fl.*, vari hemställts om utredning och förslag rörande en sådan omläggning av brödsädsregleringen, att odlare av brödsäd — oavsett avståndet till de nuvarande prisorterna — i möjligaste mån erhåller samma reella pris för brödsäd av lika kvaliteter;

3) I: 334 av herr *Persson, Ola*, och herr *Öhman* samt II: 424, likalydande, av herr *Holmberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte dels för sin del besluta om en sänkning av minuthandelspriset å margarin med en krona per kilogram, dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att erforderliga åtgärder härför vidtages;

4) I: 489 av herr *Falk*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning om nya grunder för beräkning av jordbrukets inkomster och kostnader samt vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kan föranleda;

5) I: 490 av herr *Persson, Karl*, och herr *Svedberg, Lage*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att varken införselavgifter för kraftfoder eller föreskrifter om inblandningstvång av raps- eller senapsmjöl i kraftfoder får förekomma under produktionsåret 1953/54;

6) I: 492 av herr *Andersson, Lars*, och herr *Pålsson* samt II: 610, likalydande, av herr *Larsson* i *Hedenäset*, vari hemställts, att riksdagen måtte uttala att — därest införandet av införselavgifter å oljekraftfoder skulle bestämmas under instundande regleringsår — det måtte ankomma på Kungl. Maj:t att samtidigt besluta om en skälig däremot svarande höjning av nu utgående fraktlindringsbidrag för transport av kraftfoder till Norrland;

7) I: 493 av herr *Björnberg m. fl.* samt II: 608, likalydande, av herr *Hægglom m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte ta hänsyn till i motionerna framlagda förslag;

8) I: 494 av herr *Andersson, Erik Gustaf, m. fl.* samt II: 612, likalydande, av herr *Larsson* i *Julita m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till höstriksdagen rörande de stödåtgärder, som på längre sikt befinnes erforderliga åt vid hampberedningsverket i *Värmbol* anställda, vilka på grund av hög ålder eller invalidiserande sjukdom ej kan beredas annan arbetsanställning vid verkets nedläggning;

9) I: 495 av herr *Boman m. fl.* och II: 611, likalydande, av herrarna *Antby* och *Ståhl*, vari hemställts,

a. att riksdagen måtte besluta, att i Kungl. Maj:ts förslag under rubriken *Brödsädsregleringen* göres den ändringen, att från allmän avgift på

brödsäd undantages den förmalning till mjöl eller gryn, som verkställes mot lön för tillgodoseende av odlarens och i hans tjänst anställda personers husbehov; samt

b. att i förordningen med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete vidtages den ändring, som kan föranledas av ett dylikt beslut;

10) I: 496 av herr *Persson, Helmer*, och herr *Persson, Ola*, vari hemställts, att riksdagen med bifall i övrigt till förevarande proposition måtte besluta

a. att anslaget under punkt III. a upptas till 200 600 000 kronor i syfte att möjliggöra bibehållandet av nuvarande produktpris på mjölk;

b. att avslå förslaget under punkt V. a till förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete;

c. att upphäva förordningen nr 91/1942 med vissa bestämmelser angående handeln med mjölk; samt

d. vid bifall till yrkandet under punkt c. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

dels om upptagande av förhandlingar med berörda jordbruksorganisationer om att konsumtionsmjölk, som från mejerierna distribueras i allmänna handeln, skall ha en fetthalt av minst 3,5 procent;

dels ock om förslag till anslag för täckandet med statsmedel av de kostnader, som är förbundna med övergång till högre fetthalt;

11) I: 497 av herr *Näslund m. fl.* och II: 614, likalydande, av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av villkoren för rätt att erhålla producentbidrag att även de, som förvärvat sina gårdar efter den 1 juli 1948, blir berättigade att erhålla dylikt bidrag enligt de grunder som gäller i övrigt;

12) I: 498 av herr *Lindblom m. fl.* och II: 613, likalydande, av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts,

a. att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t omedelbart upptar förhandlingar med jordbrukets organisationer om sådana modifikationer i den träffade överenskommelsen om priset på jordbruksprodukter under nästa regleringsår, att priset på smör kan sänkas med 50 öre per kg och priset på margarin med 30 öre per kg samt att de ekonomiska problem, som därvid uppkommer, i huvudsak löses på det sätt, som förordats i motionerna;

b. att riksdagen måtte besluta, att Kungl. Maj:ts fullmakt att under 1953 sätta pris på höstsådda grödor begränsas på så sätt, att någon slutgiltig bindning av priset ej äger rum före den allmänna prisuppgörelsen på våren 1954; samt

c. att proposition till nästa års riksdag med anledning av jordbruksprisutredningens förslag måtte framläggas i så god tid, att riksdagen kan fatta beslut i principfrågorna före prisförhandlingarna nästa vår;

13) II: 602 av herr *Hæggbloom*, vari hemställts, att riksdagen vid behand-

ling av förevarande proposition måtte ta hänsyn till vad i motionen föreslagits;

14) II: 603 av herr *Johnsson* i Kastanjegården m. fl., vari hemställdt, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t

att enligt normer, som fastställs av jordbruksnämnden, utbetala transportersättning till fabrikspotatisodlare, som under nästa regleringsår av nämnden hänvisas att leverera potatis till brännvinstillverkning i stället för som normalt stärkelsefabrikation, till den del som transportsträckan för levererade partier överstiger 20 km;

att utbetala transportersättningen genom Sveriges stärkelseproducenters förening, vars kostnader härför får täckas antingen genom att utgiften inkalkyleras i föreningens utförsäljningspris på potatismjöl eller genom att vid prissättningen på potatisråbrännvin 1 av de 4 ören per hl och stärkelseprocent, varmed fabrikspotatispriset föreslagits sänkt, tillföres stärkelseföreningen; samt

att uppdraga åt jordbruksnämnden att utfärda de särskilda föreskrifter, som erfordras för reglering och kontroll av transportersättningen i fråga;

15) II: 609 av fru *Boman*, vari hemställdt, att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition med sådana ändringar i fråga om det allmänna mjölkpristillägget, att Norrland och därmed jämförliga områden icke drabbas av något sänkt mjölkpris.

Över de under 1), 2) och 3) här ovan upptagna motionerna har särskilda yttranden inhämtats.

Sålunda har yttranden avgivits med anledning av motionerna I: 48 och II: 56 av lantbruksstyrelsen, statistiska centralbyrån och statens jordbruksnämnd.

Lantbruksstyrelsen har i sitt den 27 februari 1953 dagtecknade yttrande anfört i huvudsak följande:

Uppgifter angående djurantalet samt arealer av olika grödor har införskaffats alltsedan år 1940. Under åren 1940—1949 har sålunda samtliga innehavare av brukningsdelar med mer än $\frac{1}{4}$ hektar åker — med undantag för vissa socknar i Norrlands inland — lämnat sådana uppgifter. Från och med år 1950 har emellertid den årliga kreatursräkningen och arealinventeringen verkställdt på så sätt att stickprov tagits från cirka 28 000 inom vissa större produktionsområden belägna brukningsdelar med mer än 2 hektar åker. Brukningsdelarna i fråga har utvalts med hänsyn till att de skolat vara representativa för i trakten förekommande jordbruk av motsvarande storleksgrupp. Resultaten av undersökningarna har därefter sammanställts och införts i den årligen utkommande publikationen *Jordbruk och boskapskötsel*, där de angivits såväl för varje hushållningssällskaps område som för vissa naturliga jordbruksområden. Till följd av begränsad tillgång på medel och personal och då det insamlade materialets representativitet icke ansetts möjliggöra en uppdelning på jordbruk av olika storleksgrupper, har någon sådan uppdelning hittills icke gjorts, även om behovet av en dylik detaljerad årlig statistik varit uppenbart. På jordbruksprisutredningens uppdrag har dock för år 1952 en sådan bearbetning verkställdt av statis-

tiska centralbyrån. Resultatet av denna bearbetning har redovisats i särskild redogörelse, vilken såsom bilagor 1 och 2 fogats vid yttrandet.

I samband med de senaste årens arealinventeringar och kreatursräkningar har även vissa andra uppgifter insamlats. Sålunda infordrades den 3 juni 1952 enligt kungörelsen nr 193/1952 förutom nyssnämnda areal- och kreatursuppgifter även uppgift om dels svinslaktens omfattning under år 1951, dels skörden av korn, kokärter och potatis år 1951 och om användningen därav, dels antalet traktorer, som innehades den 3 juni 1952 och vid motsvarande tidpunkt år 1951, dels om förbrukningen av driv- och smörjmedel för under år 1951 nyttjade traktorer och om användningen för olika ändamål av dessa traktorer, dels ock om storleken av den i jordbruket sysselsatta arbetskraften den 3 juni 1952 och om antalet dagsverken för lejd arbetskraft under år 1951. Under tidigare år har uppgifter om, bland annat, mjölkproduktion och slakt insamlats. Sedermera har vissa av nu nämnda uppgifter bearbetats med uppdelning på olika storleksgrupper. Sålunda har t. ex. traktordriften och svinslaktens varit föremål för denna bearbetning inom statens jordbruksnämnd.

Enligt lantbruksstyrelsens mening skulle motionärernas önskemål i hudsak bli tillgodosedda om man för varje år i fortsättningen skulle få insamlat liknande material som det, vilket införskaffats enligt nyssnämnda kungörelse nr 193/1952 och detta material bearbetas så, att det kan återgivas och publiceras på liknande sätt som — beträffande antal kreatur m. m. — i nyssnämnda bilagor 1 och 2. Styrelsen vill därför förorda, att medel ställas till centralbyråns förfogande för åstadkommande av sådan bearbetning och publicering.

Därjämte synes det önskvärt, att centralbyrån får i uppdrag att i samråd med lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden utreda behovet av den ytterligare årliga information, som kan visa sig erforderlig för de statliga myndigheter, som arbetar med, bland annat, jordbrukets rationalisering och prisregleringsfrågor.

Statistiska centralbyrån har i yttrande den 27 februari 1953 anfört bland annat följande.

Under åren 1941—1949 verkställdes varje år omkring den 1 juni totala arealinventeringar och husdjursräkningar, arealinventeringar i oktober av höstsådda arealer, i regel svinräkningar i april och oktober samt hönsräkningar i april varje år. Fr. o. m. år 1950 har motsvarande arealinventeringar och husdjursräkningar utförts som representativa undersökningar på grundval av ett stickprov, omfattande ca 10 % av samtliga brukningsenheter med mer än 2 hektar åker. Brukningsenheter med högst 2 hektar åker samt fjällbygden i Jämtlands län och inlandet i Västerbottens och Norrbottens län har härvid uteslutits. Vidare utföres för närvarande varje år enligt stickprovsmetod svinräkningar i april och oktober och hönsräkningar i april, vilka omfattar Götaland, Svealand och Gästrikland och där urvalet tages även från djurinnehavare med mindre än 2 hektar eller ingen åker. Resultaten av undersökningarna föreligger ca 5 veckor efter det att materialet fullständigt inkommit till centralbyrån, varför kraven på aktualitet torde kunna anses vara väl uppfyllda. Resultaten av undersökningarna stencileras omedelbart och delgives berörda ämbetsverk och institutioner, varefter publicering sker i första kommande häfte av »Statistisk Tidskrift» och »Jordbruksekonomiska Meddelanden» samt därefter i de årliga publikationerna »Årsväxten» och »Jordbruk och boskapsskötsel».

Med hjälp av den årliga jordbruksstatistiken kan produktionsutveckling-

en sålunda i stort följas för landet i dess helhet, för hushållningssällskapsområden och naturliga jordbruksområden. Motionärernas krav på uppgifter för olika storleksgrupper av jordbruk är däremot ej tillgodosett i den årliga jordbruksstatistiken för närvarande; bearbetningen skulle därigenom bli något försenad och dyrare. Det är emellertid praktiskt möjligt att utvidga bearbetningen av de årliga uppgifterna om åkerjordens användning och antalet husdjur, så att viss redovisning för storleksgrupper erhålles. Då stickprovsmetod användes, kan man dock ej — vid anspråk på rimlig precision — lämna storleksgruppsredovisning för län eller mindre områden utan endast för ett mindre antal, t. ex. 7—8, större naturliga jordbruksområden. En dylik bearbetning har under år 1952 med särskilt kostnadsbidrag utförts för jordbruksprisutredningens räkning. Spridningsundersökningar har bestyrkt, att de härvid gjorda skattningarna har godtagbar noggrannhet.

Motionärerna föreslår, att stickprovet utformas, så att ett representativt antal storkommuner uttages och inom dessa uppgifter inforas från alla jordbrukare. Den av centralbyrån för närvarande använda urvalsmetoden med brukningsenheten som urvalsenhet har visat sig ge goda resultat. Vårt land med dess starkt växlande jordbruksförhållanden lämpar sig ej för ett urval med storkommunerna som urvalsenhet. Centralbyrån anser därför icke skäl föreligga att övergå till ny stickprovsmetod.

Som sammanfattning vill centralbyrån som sin åsikt framhålla, att den nuvarande årliga jordbruksstatistiken torde tillfredsställa behovet av information i de av motionärerna berörda avseendena med undantag beträffande redovisning för olika storleksgrupper av jordbruk. En utvidgning i sistnämnda hänseende anser centralbyrån önskvärd. Om statsmakterna finner denna behöfvlig, är centralbyrån beredd att i samråd med berörda myndigheter utarbeta en plan och kostnadsberäkning härför.

I yttrande den 20 februari 1953 har *statens jordbruksnämnd* anfört i huvudsak följande.

Jordbruksnämnden vill till en början framhålla, att införskaffandet av aktuell statistik angående produktionens fördelning mellan olika områden och storleksgrupper synes vara synnerligen önskvärt ur såväl prispolitiska som försörjningsmässiga synpunkter. Avsaknaden av sådan aktuell information har visat sig vara en kännbar brist bl. a. vid den årliga prissättningen på jordbruksprodukter, vid vilken försörjnings- och marknadsmässiga synpunkter måste avvägas mot synpunkter om inkomstfördelningen inom jordbruket. Upplägget av en särskild jordbruksstatistisk undersökning för detta ändamål är dock förenat med dryga kostnader, varför i första hand borde undersökas de möjligheter, som finnes att erhålla ifrågavarande information i samband med redan befintlig statistisk materialinsamling och bearbetning.

Under åren 1940—49 har årligen uppgifter om arealer av olika grödor samt antalet husdjur införskaffats från samtliga brukningsdelar över 2 ha. Sedan år 1950 har de årliga arealinventeringarna och husdjursräkningarna verkställt på stickprovsbasis, varvid uppgifterna har inforats från närmare 28 000 brukningsdelar. Uppgifterna har snabbt bearbetats och resultaten har varit tillgängliga inom ett par månader. I samband med arealinventeringarna har även vissa andra uppgifter insamlats. Sålunda inforades år 1952 uppgifter angående slakten av svin, skörden av korn, kokärter och potatis, traktordriften samt inom jordbruket sysselsatt arbetskraft. Under tidigare år har bl. a. uppgifter om mjölkproduktionen och slak-

ten erhållits. Vissa av dessa uppgifter har sedermera bearbetats med uppdelning på olika storleksgrupper. Arealinventeringarnas och husdjursräkningarnas uppgifter angående arealanvändningen och antalet husdjur har däremot i regel icke underkastats en mera differentierad bearbetning med hänsyn till storleksgruppindelningen. En sådan bearbetning har dock för 1952 på jordbruksprisutredningens uppdrag verkställt av statistiska centralbyrån.

Stickprovet, som arealinventeringarna och husdjursräkningarna bygger på, har uttagits med tanke på erhållandet av uppgifter för vissa områden samt riket i dess helhet. Skall materialet årligen bearbetas även med hänsyn till en mera differentierad storleksgruppsindelning, vore det önskvärt, att stickprovet underkastades en prövning ur denna synpunkt samt att bl. a. spridningsberäkningar utfördes, så att en bättre uppfattning av skattningarnas tillförlitlighet kunde erhållas. Det är möjligt, att olika stickprov måste uppläggas för att användas vid olika frågeställningar.

Det synes jordbruksnämnden, att den av motionärerna önskade informationen utan alltför omfattande kostnadsstegringar kan erhållas i samband med de årliga arealinventeringarna och husdjursräkningarna. Det vore därför önskvärt, om statistiska centralbyrån erhöll i uppdrag att i samråd med jordbruksnämnden utreda de åtgärder som måste vidtagas för att sådan aktuell statistisk information skall kunna erhållas.

Vad härefter angår motionerna I: 333 och II: 412 samt I: 334 och II: 424 har *statens jordbruksnämnd* i särskilda yttranden den 20 februari 1953 anfört, att jordbruksnämnden hade för avsikt att behandla de i motionerna berörda frågorna i sin sedvanliga framställning angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Beträffande en närmare redogörelse för framställningen i hithörande delar torde utskottet få hänvisa till s. 42 respektive s. 65 i propositionen.

Vidare har till utskottet inkommit en den 17 maj 1953 dagtecknad framställning från Södermanlands kvarnförening.

I propositionen har lämnats en närmare redogörelse för *dels* prissättningen på jordbrukets produkter för regleringsåret 1952/53 (s. 9—13), *dels* förkalkylen rörande jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1953/54 (s. 13—25), *dels* överläggningar mellan jordbruksnämnden och jordbrukets organisationer om prissättningen (s. 25—33), *dels* jordbruksnämndens förslag angående jordbruksregleringen under regleringsåret 1953/54 (s. 33—81), *dels* Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan (s. 81—82), *dels* framställningar från Svenska kvarnföreningen och Svenska bygdekvarnars riksförbund i fråga om förmalningsavgiften för brödsäd (s. 82—86), *dels* ock framställning av Riksförbundet Lin och hampa i fråga om Föreningen Norrlandslins lån från hemslöjdsålfondens (s. 86—87). Därjämte har vid propositionen fogats promemorior med översikt över hittills vidtagna regleringsåtgärder på jordbrukets område m. m. Utskottet torde i angivna delar få hänvisa till propositionen.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört följande.

Allmänna synpunkter.

»Världsproduktionen av livsmedel har efter kriget ökat avsevärt. Det oak-tat råder fortfarande inom åtskilliga områden en betydande livsmedelsbrist. Särskilt gäller detta vissa utomeuropeiska länder, där näringsstandarden allttjämt är skrämmande låg efter europeisk måttstock.

För Västeuropas del beräknas jordbruksproduktionen numera med 10 å 15 procent överstiga produktionen före det andra världskriget och är fort-farande stadd i tillväxt. Ökningen, som varit något snabbare än befolknings-tillväxten, får delvis tillskrivas den för många länder gemensamma strävan att genom utvidgning av den inhemska produktionen minska beroendet av importerade livsmedel. Koststandarden är i många europeiska länder trots detta icke tillfredsställande. Att öka importen för att på så sätt åstadkom-ma bättre förhållanden hindras ofta av betalningssvårigheter, framför allt gentemot dollarområdet. En lösning av dessa svårigheter skulle troligen leda till ökad efterfrågan på livsmedel på den internationella marknaden.

På världsmarknaden, där Europa fortfarande dominerar på köparensidan, svarar för närvarande utbudet av olika jordbruksprodukter bättre än tidi-gare mot den köpkraftiga efterfrågan. Sedan Koreakrigets följdverkningar upphört att göra sig gällande, har priserna visat en tydligt fallande ten-dens. Utvecklingen för de skilda produkterna uppvisar dock åtskilliga sär-drag.

Det allmänna pris- och löneläget i vårt land kännetecknas numera av stabilitet. Årets avtalsförhandlingar, däribland förhandlingarna om nytt lantarbetaravtal, har i allmänhet resulterat i oförändrade löner för det när-maste året. Betecknande för läget är, att man i jordbruksöverenskommel-sen för regleringsåret 1953/54 förutsätter viss sänkning av priserna på ett flertal jordbruksprodukter.

Den antydda utvecklingen har för Sveriges del medfört, att de inhemska priserna på jordbruksprodukter numera genomgående överstiger priserna på den internationella marknaden. Jordbruksnämnden uppskattar för när-varande den genomsnittliga skillnaden för sådana produkter, som omfattas av den internationella handeln, till omkring 15 procent. Även om det får anses ligga i sakens natur, att det är vanskligt med prisjämförelser av ifrå-gavarande slag, torde man kunna utgå från att nämndens bild av prisläget är i huvudsak riktig. Nämndens jämförelse avser skillnaden mellan de in-hemska priserna och priserna vid export eller import och utgör således icke någon jämförelse mellan producentpriser i Sverige och andra länder. Så-som nämnden påpekat förekommer betydande variationer kring det nyss angivna procentuella medeltalet. Enligt nämnden ligger sålunda det in-hemska vetepriset ungefär i paritet med importpriset på sådant vete, som icke är bundet av det internationella veteavtalet. Prisskillnaden för rapsfrö

och rapsolja samt för smör ligger ungefär vid det förut angivna medeltalet. För fläsk är skillnaden något större. De största prisskillnaderna, omkring 30 procent, föreligger enligt nämnden för kött och socker.

I de riktlinjer för den svenska jordbrukspolitiken, som fastställdes av 1947 års riksdag, förutsattes att det svenska jordbruket under lång tid framåt, nämligen intill dess rationaliseringen inom näringen fortskridit tillräckligt långt, icke skulle kunna bereda jordbruksbefolkningen tillfredsställande bärgning utan prisstöd i form av gränsskydd. Dagens läge, med högre priser här hemma än på världsmarknaden, är alltså förutsett i det jordbrukspolitiska programmet. Situationen kännetecknas emellertid även av att ett produktionsöverskott föreligger för exempelvis mejeriprodukter, fläsk och ägg samt, efter den kommande skörden, troligen även brödsäd. Enligt nyss angivna riktlinjer skall det statliga prisstödet utgå endast för en produktion motsvarande högst det inhemska avsättningsutrymmet. För avsättningen av en eventuell överskottsproduktion skall jordbruket däremot självt bära ansvaret. Innebörden härav är, att sådana förluster vid export av överskott, som icke kan utjämnas genom förefintliga exportorgan eller täckas med importavgifter, skall slås ut på den löpande produktionen.

Beträffande animaliska produkter — mejeriprodukter, köttvaror samt ägg — har nyssnämnda princip redan vunnit tillämpning och de för ändamålet nödvändiga organen bildats. Vid export av animaliska produkter utgår sålunda icke statligt stöd, om man undantager smör, för vilken vara återbetalning av allmänt mjölkpristillägg ej sker för exporterade kvantiteter. Då i 1947 års riksdagsbeslut har förutsatts, att i vissa situationer bidrag skall kunna lämnas vid export av smör, torde ett dylikt förfaringsätt icke stå i strid mot detta beslut. För vegetabiliska slutprodukter åter, främst brödsäd och oljeväxter, har hittills gällt ett system med garantipriser, som inneburit att staten tagit ansvaret för förluster i samband med förekommande överskottsproduktion. I likhet med nämnden anser jag det vara angeläget, att ett system i enlighet med 1947 års program genomföres även på detta område. Såsom nämnden upplyst, har vissa åtgärder redan vidtagits för att förverkliga ett dylikt system för såväl brödsäd som oljeväxter från och med regleringsåret 1954/55.

Enligt de fastställda riktlinjerna för jordbrukspolitiken skall statligt stöd icke utgå för lagring av animalier. Även på detta område sker ett stegvis förverkligande av programmet. Årets prisöverenskommelse — till vilken jag i övrigt återkommer senare — innebär i detta avseende, att ansvaret för smörlagringen skall överflyttas på Svenska mejeriernas riksförening. Staten förutsattes dock fortfarande skola hålla för lagringsverksamheten erforderliga rörelsemedel. Vid årets förhandlingar har man från jordbrukets sida i princip icke ställt sig avvisande till en avveckling även av lagringsstödet för kött och fläsk. Man har emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka en överflyttning av ansvaret för lagringen av dessa produkter redan under det kommande regleringsåret. Även om avvecklingen av lagringsstödet för kött och fläsk sålunda tills vidare ställts på framtiden, torde frågan böra

bli föremål för fortsatta överläggningar mellan nämnden och företrädare för jordbruket.

Under de senaste åren har från olika håll vid åtskilliga tillfällen framställts önskemål om en sänkning av margarinpriset. Jag vill i detta sammanhang blott erinra om att priskontrollnämnden i december föregående år hemställde om undersökning av förutsättningarna för en temporär sänkning. Framställningen föranledde dock icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Vid årets prisförhandlingar har från såväl jordbruksnämndens som jordbrukets förhandlingsdelegations sida uttalats önskemål om att priserna på smör och margarin — i likhet med priserna på flertalet andra jordbruksprodukter — skulle sänkas. Härför skulle emellertid erfordras ytterligare statliga subventioner, något som bland annat av statsfinansiella skäl icke torde böra ifrågakomma. På grund härav har dessa önskemål måst frånträdas. Skulle fråga senare uppkomma om ändring av priserna på smör och margarin, skall enligt en till prisöverenskommelsen fogad protokollsanteckning förhandlingsdelegationens samtycke till ändringen inhämtas.

Såsom jordbruksnämnden anfört skulle en ökad prisspänning mellan smör och margarin sannolikt leda till en ännu större ökning av margarin-konsumtionen på bekostnad av smörförbrukningen än som redan skett. En nedgång i den inhemska förbrukningen av smör skulle å andra sidan medföra ett betydande smöröverskott, beträffande vilket möjligheterna till export är ovissa. På grund av mjölkproduktionens stora betydelse för de mindre brukningsenheterna och svårigheterna att på sådana enheter lägga om produktionen, anses en nämnvärd minskning av den totala mjölkproduktionen endast kunna åstadkommas på längre sikt och främst i samband med bildandet av brukningsenheter med alternativa produktionsmöjligheter. Såsom nämnden framhållit kommer mjölkproduktionen att under de närmaste åren betydligt överstiga det inhemska avsättningsutrymmet. Om den inhemska smörkonsumtionen samtidigt kommer att mera väsentligt minska, skulle svåra och måhända olösliga överskottsproblem uppstå. I likhet med nämnden anser jag att nu antydda förhållanden motiverar en viss försiktighet, så att någon starkare förskjutning från smör- till margarinkonsumtion icke åstadkommes. Frågan om produktionen och konsumtionen av smör och margarin är emellertid ett centralt problem inom jordbrukspolitiken, och jag kommer att i fortsättningen liksom hittills följa utvecklingen på området med stor uppmärksamhet. Skulle under regleringsårets förlopp fråga uppkomma om en ändring av priserna på smör och margarin, kommer givetvis förhandlingar att upptagas med förhandlingsdelegationen.

I föregående års prisregleringsproposition (nr 236) tillkännagav jag min avsikt att hos Kungl. Maj:t hemställa om bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att undersöka, hur man skulle kunna finna en sådan form för prisregleringen, som bland annat i högre grad än det nuvarande systemet medgav en smidig anpassning till förändringar i produktions- och avsättnings-

förhållandena ävensom i den allmänna löne- och kostnadsutvecklingen. Med stöd av ett av Kungl. Maj:t den 30 maj 1952 givet bemyndigande tillkallade jag den 6 påföljande månad sakkunniga för att utreda frågan om översyn av jordbrukskalkylen m. m. De sakkunniga, vilka antagit benämningen jordbruksprisutredningen, beräknas fortsätta sitt utredningsarbete under år 1953, varför frågan om en omläggning av prissättningsystemet för jordbruksprodukter torde kunna upptagas till prövning av statsmakterna tidigast våren 1954.

I överensstämmelse med vad som skett under en följd av år har därför jämväl i år upprättats en kalkyl med prognos angående jordbrukets inkomster och kostnader under det kommande regleringsåret. Jordbrukskalkylen har som vanligt utarbetats av kalkylsakkunniga. Den har godkänts av nämndens råd.

Vid fullt hänsynstagande till räntekostnaderna för ökat fastighetskapital visar den föreliggande jordbrukskalkylen ett överskott av 0,3 miljoner kronor. Om man däremot beaktar räntekostnaderna i den reducerade omfattning, som följer av 1952 års prisöverenskommelse, ger den ett överskott av 33,3 miljoner kronor. Härvid har de statliga pristilläggen för mjölk upptagits till ett belopp, som med 80,7 miljoner kronor understiger de pristillägg, som skulle utgå, om de beräknades efter samma grunder, som gäller för innevarande år. Vid oförändrade statliga pristillägg utgör sålunda överskottet 114 miljoner kronor. Tages hänsyn till en i kalkylen icke beaktad stegring av kostnaderna för mjölkkontrollen med 0,8 miljoner kronor, reduceras överskottet till 113,2 miljoner kronor. Det sålunda beräknade överskottet utgör utgångspunkten för prissättningen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1953/54 enligt den mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation den 25 mars 1953 ingångna överenskommelsen.

Sagda överenskommelse har som förut nämnts den 10 april 1953 godkänts av Kungl. Maj:t. Överenskommelsen innebär, bland annat, att det förut nämnda kalkylöverskottet av 113,2 miljoner kronor skall utjämnas genom sänkning av priserna på brödsäd, fabrikspotatis, oljeväxtfrö, ägg och köttvaror med 71,6 miljoner kronor samt genom minskning av de allmänna bidragen för mjölk med 36,6 miljoner kronor och borttagande av subventioner på importfodermedel med 5 miljoner kronor. De förhållandevis största pris-sänkningarna gäller de vårsådda oljeväxterna samt höst- och vårvete, medan den relativt minsta sänkningen avser mejerimjölk. Beträffande fördelningen av prissänkningarna på olika produkter liksom i övriga hänseenden synes prisöverenskommelsen utgöra en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och torde därför böra godkännas. Överenskommelsen innebär vidare, bland annat, att den s. k. 4-procentregeln skall äga tillämpning jämväl under det kommande regleringsåret. Omräkning av kalkylen skall på grund härav ske i augusti 1953 på grundval av skörderapporterna per den 15 juli, dock endast såvitt sådan begäres av nämnden eller förhandlingsdelegationen.

Den för det kommande regleringsåret träffade prisöverenskommelsen bör, i enlighet med vad som tidigare gällt, icke utgöra hinder för nämnden att vidtaga justering av priserna, då så påkallas av försörjningsläget eller marknadsförhållandena. Liksom tidigare bör emellertid dylika prisjusteringar om möjligt avvägas så, att relationen mellan inkomst- och kostnadssumman i kalkylen icke påverkas. Vidare bör eftersträvas, att justeringarna skall medföra minsta möjliga inkomstförskjutning mellan olika grupper av jordbrukare. Innan beslut fattas om dylika justeringar, bör överläggningar på lämpligt sätt äga rum med jordbrukets organisationer.

I den mån priserna på sådana jordbruksprodukter, som icke är föremål för statlig prissättning, sänkes utan ingripande från myndigheternas sida, bör statsmakterna däremot, i överensstämmelse med vad som hittills gällt, icke ha skyldighet att kompensera prissänkningarna genom medverkan till prishöjningar på andra produkter. Jag vill vidare erinra om att förhandlingsdelegationen gjort förbehåll om att, oavsett 4-procentregeln, få upptaga förhandlingar med jordbruksnämnden om compensation till följd av löneökningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare eller andra arbetargrupper. Enligt min mening är det i nuvarande läge ur allmän synpunkt olägligt, att livsmedelspriserna stegras. Man bör därför hysa förhoppning om att löneavtal med dylik verkan icke skall komma till stånd. Därest denna förhoppning infrias, blir givetvis nyssnämnda förbehåll icke aktuellt.

I anslutning till vad som gällt under senare år torde Kungl. Maj:t även nästa år böra äga befogenhet att inom den anslagsram, som kan komma att anvisas, handha jordbruksregleringen enligt här angivna riktlinjer och vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma. Skulle det befinnas erforderligt att taga in anspråk statsmedel utöver vad riksdagen ställt till förfogande, bör frågan självfallet underställas riksdagen. Kungl. Maj:ts nu nämnda befogenhet torde böra gälla hela det kommande regleringsåret.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att de grundläggande, av riksdagen antagna regleringsförfattningarna gäller tills vidare. Nämnden har, bland annat, framlagt förslag om förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete ävensom förordning angående slaktdjursavgift. Till frågan om dessa förslag torde jag få återkomma i det följande.

Övriga av riksdagen lämnade bemyndiganden, vilkas giltighet utgår i slutet av innevarande regleringsår, torde där ej annat angives böra förlängas för ytterligare ett år. Jag får härvid anmäla, att det är min avsikt att i den proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, som torde komma att framläggas för nästa års riksdag, närmare redovisa vilka bemyndiganden som då behöver förlängas.

Efter denna redogörelse för min allmänna inställning till de föreliggande spörsmålen torde jag få övergå till att behandla de grunder, som för nästa regleringsår synes böra tillämpas beträffande jordbruksregleringen.

Brödsädsregleringen.

Enligt de av 1947 års riksdag antagna riktlinjerna för jordbrukspolitiken skall prisstödet åt brödsädsodlingen i första hand lämnas genom reglering av införseln medelst importavgifter samt genom bestämmelser om inmalningstväng. Med hänsyn till inträffade förändringar på världsmarknaden uppdrog Svenska spannmålsaktiebolaget förra hösten åt en kommitté med representanter för jordbruk, handel och industri att utreda möjligheterna att övergå till ett friare system i fråga om spannmåls- och fodermedelshandeln än det nuvarande. Kommitténs förslag innebär i huvudsak anslutning till 1947 års riktlinjer, ehuru med i vissa avseenden icke oväsentliga modifierationer. Kommittén har emellertid funnit de nuvarande pridförhållandena såväl på den internationella som på den inhemska marknaden vara sådana, att det icke är lämpligt att nu ändra regleringssystemet i fråga om brödsäd. Samma mening har jämväl uttalats av spannmålsbolaget och jordbruksnämnden.

Även för min del är jag av den uppfattningen, att det nuvarande regleringssystemet bör bibehållas i stort sett oförändrat under nästa regleringsår. I likhet med nämnden anser jag mig därvid böra förorda den ändringen i prisortssystemet, att Norrköping och Åhus skall innefatta även de närbelägna kvarnplatserna Djurön respektive Kristianstad. I övrigt innebär ett bibehållande av nuvarande regleringssystem, bland annat, att spannmålsbolaget liksom hittills skall handha importen och exporten av brödsäd.

Beträffande prissättningen på brödsäd får jag erinra om att Kungl. Maj:t den 10 april 1953 fattat beslut om sänkning av garantipriset på vårvete med 5 kronor och på höstvete med 3 kronor per deciton. Dessutom skall ett belopp av 3 kronor per deciton för såväl vete som råg innehållas genom en allmän avgift på brödsäd. Därvid har förutsatts, att de inflytande medlen skall tillföras en särskild regleringskassa, som skall ställas till förfogande för senare behövliga regleringsåtgärder på brödsädsodlingens område och räknas som inkomst för jordbruket under de år, då medlen tages i anspråk. Nämnden har föreslagit, att ifrågavarande avgift skall uttagas i samband med förmalningen. Från kvarnorganisationernas sida har framförts starka betänkligheter mot en sådan anordning, varvid bland annat framhållits det enligt deras mening principiellt oriktiga i att kvarnindustrin skall administrera insamlandet av medel för jordbrukets räkning. Vidare har påtalats svårigheterna att effektivt kontrollera, att företagen i föreskriven ordning redovisar förmalningen och inbetalar avgifterna. Även om den föreslagna förmalningsavgiften kommer att innebära visst merarbete för kvarnindustrin, synes det föreslagna sättet för avgiftsupptagningen utgöra den enda framkomliga vägen. Under sådana omständigheter och då — såsom nämnden påpekat — förmalningsavgift uttagits under 1930-talet utan att föranleda någon allvarligare invändning, anser jag att nämndens förslag om förmalningsavgift utgör en godtagbar lösning av den föreliggande frågan. På

i huvudsak de skäl, som i övrigt anförts av nämnden, kan jag ej heller förorda de jämkningar i förslaget, varom framställning gjorts.

Såsom nämnden framhållit kommer den för 1953 års skörd föreslagna prissänkningen å brödsäd att medföra en minskning av räntekostnaderna vid oförändrat ränteläge. Minskningen uppgår till cirka 30 öre per deciton och år. Mot nämndens förslag, att denna skall utjämnas genom att den högre successiva prisstegringen får gälla endast under två månader, har jag icke något att erinra.

I samband med övergången till det nya regleringsåret uppkommer denna gång frågan om att lämna kvarnarna ersättning för sådana prisfallsförluster, som uppstår till följd av sänkningen av brödsädspriserna. Som bekant har kvarnarna tidigare ålagts att inbetala prishöjningsavgift vid de tillfällena, då prisnivån höjts. I konsekvens härmed bör givetvis ersättning utgå vid den sänkning av priserna, som nu förestår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av nämnden meddela närmare föreskrifter i ämnet.

Jordbruksnämnden har upplyst, att jordbrukets förhandlingsdelegation vid årets förhandlingar om jordbrukspriserna för nästkommande regleringsår godkänt principen, att jordbrukarna själva skall bära ansvaret för en eventuell överskottsproduktion. Detta innebär enligt nämnden, att garantipriserna i deras nuvarande obegränsade omfattning skall slopas från och med 1954 års skörd. Jag har intet att erinra häremot. Kungl. Maj:t torde emellertid liksom hittills böra erhålla riksdagens bemyndigande att fastställa vissa priser för höstvetete och höstråg. Avsättning till dessa priser skall emellertid garanteras endast såvitt angår en brödsädskvantitet, motsvarande det inhemska konsumtionsutrymmet.

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel.

För närvarande är handeln med fodermedel liksom även prisbildningen å dessa i stort sett fri. I fråga om fodersäden har under senare år icke förekommit några andra prisreglerande åtgärder än att priser fastställts i vissa importhamnar för av Svenska spannmålsaktiebolaget tillhandahållen fodersäd, huvudsakligen importerad sådan vara. Samma system tillämpas i stort sett beträffande bolagets försäljning av oljekraftfoder och kli.

I fråga om den framtida fodermedelsregleringen har såväl spannmålsbolaget som den i den tidigare redogörelsen omnämnda, av bolaget tillsatta kommittén förordat, att utrikeshandeln med fodersäd, oljekraftfoder och kli skall överflyttas från bolaget till handelsföretagen. I samband därmed avses de nu gällande bestämmelserna om standardiserad oljekraftfoderblandning skola upphävas. De reglerande åtgärderna från statens sida skall därefter i huvudsak inskränkas till att avse stöd åt den inhemska odlingen genom införselavgifter o. d., varjämte en viss beredskapslagring skall åligga bolaget. En förutsättning för överflyttningen anges vara, att importen icke skall behöva subventioneras.

I likhet med jordbruksnämnden anser jag det önskvärt, att utrikeshandeln på ifrågavarande område överföres till handelns organ. Såsom nämnden framhållit torde överföringen böra ske successivt för att undvika att de höjningar av priserna på importfoder, som därvid kommer att inträffa på grund av högre världsmarknadspriser, blir alltför kännbara. Det må anmärkas, att jordbruket i prisöverenskommelsen tillgodoförts kompensation för denna fördyring. Jag biträder även nämndens förslag, att tidpunkten för överföringen skall bestämmas i samråd med spannmålsbolaget och handelns organisationer. Det torde vidare såsom nämnden framhållit vara önskvärt, att överföringen sker före den 1 september 1953.

Den sålunda förordade omläggningen torde kräva, att spannmålsbolaget i fortsättningen håller ett beredskapslager av majs och utländskt oljekraftfoder, vilket tills vidare skall få användas för att avhjälpa de brister, som kan finnas i handelns lagerhållning. Jag biträder vad nämnden anfört härom.

Det föreslagna upphävandet av föreskrifterna om standardiserad oljekraftfoderblandning kan såsom nämnden framhållit komma att medföra svårigheter för avsättningen av det inhemska raps- och senapsmjölet. I likhet med nämnden anser jag det därför vara nödvändigt att möjlighet skapas att föreskriva minimiiblandning av dessa produkter i kraftfodret. Likaså torde omläggningen påkalla införandet av införselavgift för oljekraftfoder av raps och senap. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att få vidtaga de författningsändringar, som föranledes härav.

De nu utgående fraktbidragen vid transport av fodermedel till Norrland torde i enlighet med nämndens förslag böra bibehållas oförändrade under nästa regleringsår.

Intill utgången av innevarande regleringsår är korn och malt befriade från tull. Någon förlängning av denna befrielse har icke begärts och torde icke heller vara påkallad.

Potatisregleringen.

Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan innebär i fråga om fabrikspotatis, att odlarpriset för nästa regleringsår skall sänkas med 4 öre per hektoliter och stärkelseprocent.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t den 3 oktober 1952 bemyndigat jordbruksnämnden att med Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffa överenskommelse om föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse under tiden den 1 oktober 1952—den 30 september 1953 i huvudsaklig överensstämmelse med ett upprättat förslag till avtal. I bemyndigandet har emellertid gjorts förbehåll om att den utfästelse, som nämnden gjort i 7 § av avtalsförslaget, skall underställas riksdagens prövning.

Det avtal, som träffats med stöd av bemyndigandet, innebär i likhet med motsvarande nu gällande avtal, bland annat, att föreningen är skyldig att köpa den mängd potatisstärkelse, som framställes enligt meddelade tillverk-

ningslicenser å högst 300 000 deciton med undantag av vad som erfordras till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt nyssnämnda 7 § har nämnden åtagit sig att — under förutsättning av statsmakternas godkännade och därest avtalet icke skulle förnyas för tillverkningsåret 1953/54 — vidtaga eller föranstalta om sådana åtgärder från statens sida, som bereder föreningen möjlighet att erhålla dels minst 92 kronor 50 öre per deciton för den 1 oktober 1953 inneliggande lager av potatisstärkelse, dock med avdrag av 30 000 deciton, dels ock ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i avtalet närmare angivna grunder för inneliggande lager av potatisstärkelse med undantag av 30 000 deciton under tre månader från och med den 1 oktober 1953.

De av nämnden sålunda gjorda åtagandena torde nu böra underställas riksdagens prövning.

I fråga om matpotatisen har producentpriset hittills under innevarande regleringsår i genomsnitt legat under det i jordbrukskalkylen angivna priset. Nämnden har framhållit, att potatishandeln för att kunna tillgodose konsumenternas krav i större utsträckning än vanligt måst inrikta sina inköp på potatis av de mest högklassiga sorterna. Framställningar har därför gjorts om import av sådan potatis från Danmark. För att få avsättning för den inhemska matpotatisen och samtidigt tillgodose önskemålet om hög kvalitet anser nämnden det vara angeläget, att man på olika sätt medverkar till en övergång till odling i större utsträckning än för närvarande av potatis, tillhörande den högsta sortklassen. Då odlingen av sådan potatis emellertid i allmänhet är mera arbetskrävande och lämnar mindre hektarskördar än odlingen av vanlig matpotatis, har önskemål framställts om garanti för att prissättningen på den högklassiga potatisen blir så hög, att odlingen därav blir lika lönsam som odlingen av annan matpotatis. I anslutning härtill har potatisodlarnas organisationer samt representanter för potatishandeln låtit utarbета bestämmelser angående nya kvalitetsklasser för matpotatis jämte förslag till en effektiv kontroll av att bestämmelserna efterföljes. Nämnden framhåller, att det vidare är angeläget att undersöka huruvida gällande skyddsbestämmelser rörande potatiskräfta kan uppmjukas ävensom om möjlighet finns att få fram högklassiga matpotatisorter, som är immuna mot denna sjukdom. Sistnämnda spörsmål har enligt nämnden redan blivit föremål för uppmärksamhet av en utav styrelsen för lantbruks-högskolan och statens lantbruksförsök tillsatt samarbetskommitté för potatisförsöksverksamheten. Såväl kommittén som det förut angivna kontrollorganet är för sin verksamhet i behov av statligt bidrag.

Vad nämnden sålunda anfört kan jag i huvudsak ansluta mig till. I samband därmed vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut förut denna dag bemyndigat nämnden att förordna om införselavgift å matpotatis av högst 5 öre per kilogram för att import av högklassig potatis skall kunna medges utan att detta medför ur regleringssynpunkt icke önskvärd prisnedsättning på inhemsk fullgod potatis. Den verksamhet, som nyssnämnda kontrollorgan och kommitté avses skola bedriva på här ifrågakvarande

område, torde få betydande värde ur försörjnings- och prisregleringssynpunkt. Jag har därför intet att erinra mot att verksamheten sättes i gång. Beträffande det begärda bidraget av allmänna medel till verksamheten får jag framhålla, att medel därtill icke bör anvisas under reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Vad angår kontrollorganet är det min avsikt att upptaga bidragsfrågan till prövning längre fram, i samband med att förslag till dess verksamhet framlägges. I fråga om kommittén torde medel böra få tagas i anspråk ur förslagsanslaget till Bekämpande av växtsjukdomar.

Vad nämnden i övrigt anfört angående potatisregleringen föranleder icke någon erinran från min sida.

Oljevästregleringen.

Såsom förut nämnts har Kungl. Maj:t den 10 april 1953 fastställt följande grundpriser för oljevästfrö vid leverans från odlare, nämligen för höstraps och höstrybs 85 öre, för vårraps och vårrybs 75 öre, för oljelin 80 öre samt för vitsenap 65 öre per kilogram. Priserna gäller för oljevästfrö vid 18 procent vattenhalt och 96 procent renhet.

Vidare må erinras om att i propositionen nr 196 till innevarande års riksdag föreslagits att det nuvarande systemet för stöd åt den inhemska smörproduktionen och oljevästodlingen skall ersättas med ett system, enligt vilket importen av utländska fettvaror och fettråvaror i princip skall släppas fri men beläggas med en särskild avgift.

För att eventuellt uppkommande överskottspartier av frö utav oljedådra, fiskebysenap, vallmofrö och hampfrö skall kunna tillgodogöras för oljeutvinning, bör jordbruksnämnden äga befogenhet att föranstalta om inlösen av dessa fröslag till priser, som avväges med hänsyn till oljehalten. Enahanda befogenhet bör tillkomma nämnden även beträffande andra oljehaltiga fröslag, till exempel solros, soja, crambe med flera. I fråga om icke kontraktsodlade fröpartier bör emellertid hinder icke möta att fastställa inlösningspriserna till lägre belopp än de priser, som skall utgå till kontraktsodlare.

För att prissättningen på höstsådda oljeväxter skall kunna ske i god tid före sådden erhöll Kungl. Maj:t våren 1952 bemyndigande att fastställa odlarpriset för höstraps och höstrybs av 1953 års skörd. Motsvarande bemyndigande torde nu böra lämnas beträffande höstraps och höstrybs av 1954 års skörd. Härvid skall, om så erfordras, iakttagas de principer som nämnden med instämmande av odlarna föreslagit skola gälla från och med 1954 års skörd och vilka jag funnit mig böra godtaga.

Stödet åt lin- och hampodlingen.

I fråga om stödet åt lin- och hampodlingen får jag till en början erinra om att enligt beslut av 1951 års riksdag statligt stöd skall ges åt linbered-

ningsverken i Laholm, Växjö, Gimo, Hybo och Mellansel samt åt hampberedningsverken i Visby och Värmbol.

Efter en i februari 1952 inträffad brand har, såsom jag anmält i propositionen nr 236/1952, verksamheten vid verket i Hybo avvecklats. Vidare har vederbörande linodlareförening beslutat nedlägga driften vid verket i Gimo, så snart halmen av 1952 års skörd bearbetats. I propositionen nr 195 till årets riksdag har jag föreslagit, att statligt stöd åt hampodlingen från och med nästa års skörd skall begränsas till visbyverket, varför sålunda driften vid verket i Värmbol skall nedläggas. Det statliga stödet åt lin- och hampodlingen under regleringsåret 1953/54 skulle alltså avse linberedningsverken i Laholm, Växjö och Mellansel samt — under förutsättning av riksdagens bifall till sistnämnda proposition — hampberedningsverket i Visby.

Jordbruksnämnden har föreslagit, att statligt stöd under det kommande regleringsåret skall lämnas beträffande lin till en sammanlagd kvantitet av 1 625 ton fiber, fördelade med 790 ton på verket i Laholm, 535 ton på växjöverket och 300 ton på verket i Mellansel, samt beträffande hampa till en kvantitet av 720 ton, vilken skulle falla på visbyverket. Mot vad nämnden sålunda föreslagit har jag icke något att erinra.

Såsom framgår av det föregående uppgick de av Kungl. Maj:t fastställda riktpiserna för 1952 års skörd av lin- och hampalm till 27 öre respektive 15 öre per kilogram. Nämndens förslag innebär, att dessa priser skall fastställas oförändrade för 1953 års skörd. Ej heller mot detta förslag har jag något att invända.

Vid beräkningen av kostnaderna för stödet åt lin- och hampodlingen under nästa år har nämnden utgått från ett allmänt pristillägg å lin av 73 öre per kilogram stödberättigad linfiber samt i fråga om hampa ett pristillägg av högst 75 öre per kilogram stödberättigad hampfiber. Detta har jag icke något att erinra mot. Jag kan vidare biträda vad nämnden föreslagit i fråga om kvalitetskrav rörande hampa samt om maximering av stödet beträffande såväl lin som hampa.

Med utgångspunkt från den i det föregående förutsatta produktionen och det av nämnden uppgivna stödbehovet av 73 öre per kilogram såsom allmänt pristillägg, kan bidragskostnaderna för spånadslin beräknas till 1 431 500 kronor. Motsvarande medelsbehov för hampa utgör 540 000 kronor. Det totala anslagsbehovet till stödjande av lin- och hampodlingen torde i anslutning härtill och med hänsynstagande till kostnader för odlingsförsök m. m. böra beräknas till avrundat 2 miljoner kronor.

Såsom framgår av framställningen i propositionen nr 195/1953 hemställde nämnden i samband med förslaget om nedläggande av driften vid verket i Värmbol, att av de 500 000 kronor, som torde inbesparas å det för innevarande budgetår beräknade beloppet för stöd åt hampodlingen, 170 000 kronor skulle utbetalas i form av likviditetsbidrag till verket i Visby såsom kompensation för att dess kapacitet utnyttjats endast till en del till

följd av skador å 1952 års körd. Återstoden skulle tagas i anspråk för avvecklingskostnader i samband med nämnda driftsnedläggelse. Vidare föreslog nämnden — efter att ha upplyst att Gotlands hampodlareförening i Visby numera driver visbyverket men ännu icke formellt övertagit Aktiebolaget Hampberednings i Visby tillgångar och skulder — att nedskrivning av statens fordringar hos bolaget skulle ske med det belopp, som behövdes för att möjliggöra en nedskrivning av bolagets anläggningar till 700 000 kronor i bokslut per den 30 september 1953. Beloppet, som beräknades komma att uppgå till 1 890 000 kronor, föreslogs skola maximeras till 2 miljoner kronor. Därvid förutsatte nämnden, som i frågan samrått med lantbruksstyrelsen och kommerskollegium, att bolagets aktieägare vid likvidation icke skulle erhålla mer än hälften av sitt inbetalda aktiekapital samt att aktieägarna i samband med sådan nedskrivning av bolagets skulder skulle förbinda sig att ingå som stödjande medlemmar med belopp, motsvarande vad som kunde komma att tillskiftas dem för aktierna vid likvidationen. Vidare förutsattes, att man vid nedskrivningen skulle bortse från nyssnämnda likviditetsbidrag av 170 000 kronor.

Under förutsättning av att riksdagen bifaller nyssnämnda proposition, aktualiseras dessa frågor.

Vad först angår verket i Visby får jag erinra om att 1951 års riksdag beslöt, att verket skulle konsolideras på så sätt, att dess anläggningar skulle nedskrivnas till ett värde av 700 000 kronor. För att nå detta mål krävdes en nedskrivning av statens fordran hos Aktiebolaget Hampberedning med 1 096 000 kronor. Emellertid har det visat sig, att det numera erfordras en nedskrivning med åtminstone 1 890 000 kronor för ändamålet. Jag föreslår, att Kungl. Maj:t skall bemyndigas att besluta om avskrivning av så stor del av ifrågavarande fordran, som erfordras för att bolagets anläggningar i bokslut per den 30 september 1953 skall kunna nedskrivnas till 700 000 kronor, dock högst med 2 miljoner kronor. Jag finner mig även kunna biträda det av nämnden föreslagna villkoret för nedskrivningen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av nämnden i övrigt meddela erforderliga föreskrifter för åtgärden.

Mot förslaget att av innevarande års anslag till hampodlingen ställa 170 000 kronor till visbyverkets förfogande såsom likviditetsbidrag har jag intet att erinra.

Beträffande verket i Värmbol föreligger ännu icke någon tillräckligt utlömmande utredning om vilka kostnader som blir förenade med nedläggandet av driften vid detta. Man måste till en början räkna med att en betydande del av verkets statslån icke kan gäldas. I den mån detta blir förhållandet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att avskrivna de oguldna beloppen. Därvid torde i enlighet med vad som uttalats i propositionen nr 192/1951 frågan om förhållandet mellan statens fordran och medlemmarnas insatser böra lösas så, att statens fordran kan få avskrivnas i den mån så behövs för att medlemmarna skall kunna återfå hälften av det av dem inbetalda insatskapitalet.

För övriga avvecklingsåtgärder erfordras enligt inhämtade upplysningar ett belopp av omkring 350 000 kronor. Detta torde få ställas till förfogande ur anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för innevarande budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av nämnden meddela de föreskrifter, som kan befinnas erforderliga.

Riksdagens beslut år 1951 om det fortsatta stödet åt den svenska linodlingen innebar, bland annat, att viss del av det Föreningen Norrlandslin beviljade statslånet för linberedningsverket i Mellansel skulle förvandlas till ett ränte- och amorteringsfritt lån. Beslut om ifrågavarande förvandling av det föreningen beviljade lånet har nyligen meddelats av Kungl. Maj:t. Enligt vad som nu upplysts har föreningen under de senaste åren icke fullgjort några räntebetalningar, varför den häftar i en betydande ränteskuld till staten. Såsom jordbruksnämnden framhållit skulle föreningen nödgas träda i likvidation omedelbart, om staten nu gjorde sitt räntekrav gällande. Riksförbundet Lin och hampa har hemställt, att förfallna räntor skall inräknas i föreningens kapitalskuld och därefter gäldas efter en särskild amorteringsplan. Nämnden har anfört, att bifall till förbundets framställning utgör en nödvändig förutsättning för att verket skall kunna fortsätta sin drift. Under sådana omständigheter har jag funnit det skäligt att, om riksdagen icke har något att erinra häremot, föreningens ränteskuld tillägges dess kapitalskuld och gäldas genom amorteringar i huvudsaklig överensstämmelse med vad förbundet föreslagit.

Äggregleringen.

I normkalkylen för innevarande regleringsår upptages medelproducentpriset för ägg till 3 kronor 30 öre per kilogram. Prisbildningen är emellertid i huvudsak fri. Producentnoteringen får sålunda fritt variera intill en övre gräns, som fastställts till 4 kronor 25 öre per kilogram. Därest noteringen tenderar att nå denna gräns bör import företagas, om sådan kan äga rum utan förlust för Sveriges export- och importförening för ägg, som omhänderhar handeln med utlandet. I en dylik situation får vidare export förekomma endast i undantagsfall.

Vad regleringsåret 1953/54 beträffar innebär jordbruksnämndens förslag, att äggpriset fortfarande skall vara i stort sett fritt. Rörande den närmare utformningen av äggregleringen har nämnden hemställt, att denna skall vara anordnad på i huvudsak samma sätt som för närvarande. Medelproducentpriset har dock beräknats till endast 3 kronor 10 öre. Med hänsyn till att exportutsikterna är ovissa och likviditeten hos nyssnämnda förening har försämrats, kan det emellertid bli förenat med betydande svårigheter att upprätthålla detta pris. På grund härav föreslår nämnden, att den övre prisgränsen skall bibehållas oförändrad. Vidare bör i vissa av nämnden närmare angivna situationer exportbidrag och restitution av införselavgift på fodermedel kunna komma i fråga.

Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan innebär ett bifall till nämndens förslag i denna del. Vad nämnden anfört angående riktlinjerna i övrigt i fråga om

äggregleringen kan jag i huvudsak biträda. Dock torde, därest importpriserna på fodermedel skulle sjunka så mycket, att införselavgift kommer att uttagas, endast den del av de därigenom inflytande medlen, vilken beräknas falla på fodermedel, som använts för produktion av exporterade ägg, efter förslag av nämnden böra restitueras och överföras till föreningen.

Köttvaruregleringen m. m.

Jordbruksnämnden har i sin tidigare berörda redogörelse för försörjningsläget anfört, att tillgången på fläsk för närvarande är större än vad som motsvarar den löpande inhemska konsumtionen samt den kvantitet, som exporteras, men att den kan väntas minska under sommaren 1953. Med hänsyn till den rika tillgången på foder beräknas fläskproduktionen bli av ungefär oförändrad storlek under nästa regleringsår. Produktionen av kött täcker däremot icke behovet utan måste utfyllas med en viss import, som anses komma att öka framdeles.

Den bristande jämvikt, som sålunda föreligger mellan tillgång och efterfrågan på kött- och fläskvaror, synes böra leda till att prisregleringen på sådana varor bibehålles jämväl under nästa regleringsår. Prisregleringen torde böra utformas efter i stort sett samma principer som under innevarande år. Sålunda torde prissättningen liksom för närvarande böra ordnas genom särskilt avtal mellan nämnden och Sveriges slakteriförbund samt avpassas så, att prisnivån — räknat för helt år — icke kommer att med mer än högst 1 procent överstiga den, som förutsetts av statsmakterna. Därvid bör — i vart fall så länge detaljhandelspriserna på styckade köttvaror och charkuterivaror regleras genom marginalöverenskommelser med kötthandels branschorganisationer — såsom normalpriser i partihandelsledet gälla de av slakteriförbundet noterade partipriserna i Stockholm med vissa avdrag och tillägg såvitt angår de övriga delarna av landet.

I den föreliggande prisöverenskommelsen för regleringsåret 1953/54 förutsattes, att priserna på kött skall sänkas så, att jordbrukets inkomst av dessa varor nedgår med tillhoppa 31,8 miljoner kronor, vilket motsvarar en sänkning av baspriserna med cirka 24 öre per kilogram. Häremot torde icke vara något att erinra. Såsom nämnden framhållit torde sänkningen genom den rörlighet i prissystemet, som för närvarande tillämpas, även taga sig uttryck i en nedgång i fläskpriserna, om marknadsförhållandena så påfordrar, men sistnämnda priser torde i huvudsak bibehållas oförändrade. Jag delar vidare nämndens uppfattning, att sänkningen icke obetingat skall göras lika för alla här avsedda varuslag utan efter föregånget samråd med slakteriförbundet bör avpassas till det faktiska prisläget.

Liksom för innevarande år bör av skäl, som nämnden anfört, garanti-priset för smågrisar fastställas till 3 kronor per kilogram.

Vid nu angivna utformning av regleringen utav kött- och fläskvaror bör statligt stöd åt lagring av sådana varor för nästa regleringsår utgå efter huvudsakligen samma grunder, som nu gäller.

Vad nämnden föreslagit rörande Föreningen Svensk kötthandels verksam-

het under nästa regleringsår har jag intet att erinra mot. Jag kan även biträda den föreslagna höjningen av de gällande högsta beloppen för slaktdjursavgifter.

I detta sammanhang torde jag slutligen få upptaga frågan om stöd åt ullproduktionen. I syfte att söka uppehålla en fårstam av ur beredskapssynpunkt lämplig storlek utgår sedan regleringsåret 1948/49 särskilt statsbidrag, vilket för innevarande år höjts från 1 krona till 1 krona 50 öre per kilogram ull. Enligt nämndens uppgift har det ökade bidraget medfört ett större intresse för klassificeringen av ull, och minskningen av fårstammen har avtagit. Då bidraget sålunda torde vara av viss betydelse för uppehållandet av fårstammen, biträder jag nämndens förslag, att sådant skall utgå med oförändrat belopp under nästa regleringsår.

För att täcka kostnaderna härför ävensom ett underskott å 40 000 kronor, som till följd av det ökade intresset uppstått under innevarande budgetår å det för ändamålet anvisade anslaget, torde enligt nämnden ett belopp av 250 000 kronor vara erforderligt. Mot denna beräkning har jag icke något att erinra.

Regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter.

Under innevarande år utgår pristillägg för vid mejeri invägd mjölk i form av dels allmänt mjölkpristillägg, som gäller hela landet, dels extra mjölkpristillägg, som avser endast vissa delar av landet, främst Norrland. Vidare utgår s. k. leveranstillägg för den del av den årliga leveransen till mejeri, som ligger mellan 4 000 och 10 000 kilogram.

Vid den prissättning på jordbrukets produkter, som ägde rum under våren 1951, sökte man stimulera till en produktionsomläggning i riktning mot ökad produktion av spannmål samt kött och fläsk. En viss nedgång i mjölkproduktionen blev följd av de åtgärder, som vidtogs. Sedermera har emellertid produktionen stabiliserats, och på senare tid har vissa tecken till en begynnande ökning av densamma framkommit.

Vid nu angivna förhållanden synes det vara riktigt, att mjölkproduktionen får bära en viss del av den prissänkning, som skall komma till stånd under nästa regleringsår. I enlighet härmed innefattar Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågorna, att — såsom föreslagits i prisöverenskommelsen — det allmänna mjölkpristillägget skall sänkas med 1 öre per kilogram invägd mjölk, varvid producentpriset på mejerimjölk beräknas nedgå med samma belopp. Det extra mjölkpristillägget och leveranstillägget avses däremot skola utgå efter oförändrade grunder.

För att begränsa sänkningen av mejeriavräkningspriset till 1 öre per kilogram måste enligt nämnden det allmänna mjölkpristillägget för nästa budgetår utgå med 74,4 öre per kilogram mjölkfett. Såsom framhållits i prisöverenskommelsen erfordras härför, att till kostnaderna för nämnda pristillägg anvisas 44,1 miljoner kronor utöver det belopp av 57 miljoner kronor, som preliminärt beräknats för ändamålet å riksstaten. Detta ytterligare belopp skall enligt överenskommelsen täckas på så sätt, att 37,6 miljoner

kronor tages i anspråk från clearingkassan för fettvaror samt att den tidigare gjorda hemställan om anvisande av 6,5 miljoner kronor för Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet återkallas.

I fråga om konsumtionsmjölken gäller fortfarande bestämmelsen, att sådan mjölk icke må saluhållas eller överlätas, med mindre den standardiserats till en fetthalt av 3 procent, dock med undantag för skummjolk och kärnmjolk med en fetthalt understigande 0,1 respektive 1 procent. Efter be- myndigande av Kungl. Maj:t har jordbruksnämnden försöksvis medgivit försäljning i kapsylförsedd glasflaska av mjölk, som vid mejeri standar- diserats till en fetthalt av 3,5 procent. Försäljningen har hittills haft ringa omfattning. I anslutning till en framställning av lantbruksstyrelsen om upp- hävande av bestämmelserna om viss högsta fetthalt har nämnden förklarat sig dela styrelsens uppfattning, att tillräckliga skäl numera icke föreligger för att behålla dessa.

För min del har jag intet att erinra mot att bestämmelserna om viss högs- ta fetthalt upphäves såvitt angår skummjolk och kärnmjolk. I fråga om annan mjölk finner jag mig däremot icke kunna biträda nämndens förslag. Liksom under innevarande regleringsår bör det emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de ändringar i regleringsåtgärderna, som kan anses påkallade.

Vad härefter angår handeln med smör gäller för närvarande, att vins- ter, som uppkommit vid export av inhemska oljeväxtfröer och oljor under regleringsåret eller tidigare, skall få användas för att täcka förluster vid export av smör i den mån dessa överstiger ett belopp av 7,2 miljoner kronor, dock icke sådan förlust, som är att hänföra till en ökning av smörproduk- tionen.

Under nästa regleringsår beräknas överskottsproduktionen av smör stiga till icke fullt 19 000 ton. Med en beräknad genomsnittlig exportförlust av 50 öre per kilogram har den sammanlagda förlusten uppskattats till i runt tal 9,4 miljoner kronor. Det har förutsatts, att denna förlust liksom även förluster vid export av andra mejeriprodukter skall täckas av tillgängliga medel i Svenska mejeriernas riksförenings kassa för regleringsändamål. Vad sålunda anförts föranleder ingen erinran från min sida.

Jag finner mig vidare böra biträda, att den lagring av smör, som för när- varande äger rum med statligt stöd, skall från och med den 1 september 1953 övertagas av nyssnämnda förening, därvid kostnaderna för lagringen, vilka beräknas till 6 miljoner kronor, skall tillföras föreningen i form av en motsvarande ökning av medlen till mjölkpristillägg. Vid bifall härtill hör det särskilda anslaget till statlig lagerhållning, av jordbruksnämnden numera beräknat till 11 miljoner kronor, därest kostnaden för smörlag- ringen inbegripes, minskas med motsvarande summa. Såsom nämnden an- fört, bör föreningen liksom hittills utan räntekostnad erhålla rörelsemedel till belopp, motsvarande det inlagrade smörets värde.

Vad i övrigt anförts rörande handeln med smör föranleder icke någon erinran från min sida.

Nämndens förslag i fråga om priserna på ost under nästa regleringsår kan jag godtaga.

I detta sammanhang torde jag få upptaga frågan om ändrad lydelse av förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost. Såsom nämnden framhållit är ifrågavarande avgift, vilken upptages i syfte att åstadkomma en utjämning av intäkterna från olika grenar av mejerirörelsen, fastställd med hänsyn till den mängd mjölkfett, varan innehåller. Följden härav blir, att ost med låg fetthalt kan beläggas med endast relativt obetydlig avgift. Detta förhållande kan uppenbarligen leda till en icke önskvärd inriktning av ostproduktionen. Med hänsyn framför allt härtill anser jag mig böra biträda nämndens förslag, att en enhetlig avgift skall få uttagas för ost, oavsett dennas fetthalt. Denna avgift, som torde böra maximeras till 1 krona 25 öre per kilogram, bör dock begränsas till att avse ost med lägre fetthalt i torrsubstansen än 45 procent. I samband därmed synes den högsta avgiften, beräknad efter mjölkfettsinnehållet, böra höjas till 50 öre per 100 gram.

Förslag av nu angivet innehåll till *förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost* torde få föreläggas riksdagen till antagande.

Konstgödselregleringen.

Vad jordbruksnämnden anfört i fråga om konstgödselregleringen föranleder ingen erinran från min sida.

Regleringen av fettråvaror.

I propositionen nr 196 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit, att från och med nästa budgetår det nuvarande accis- och clearingförfarandet rörande fettvaror och fettråvaror skall ersättas med ett nytt system, som innebär att importen av utländska fettvaror och fettråvaror i princip skall släppas fri men beläggas med särskild avgift; dock skall accis även i fortsättningen utgå å fettemulsion. Möjlighet till restitution av avgiften skall införas beträffande sådana importerade varor, som användes till icke matnyttigt ändamål eller som återutföres. Vidare innebär förslaget, att regleringsbidrag, högst motsvarande restitutionsbeloppet, skall utgå för oljor och fetter av inhemskt ursprung, vilka exporteras eller användes för icke matnyttigt ändamål. Linfrö och härdad linolja avses skola falla utanför regleringssystemet.

De på importen belöpande avgiftsmedlen skall enligt förslaget direkt tillföras statskassan över riksstatens inkomstsida. I fråga om inkomsterna av de inhemska oljeväxtprodukterna föreslås däremot, att någon ändring icke skall ske tills vidare. Under en övergångstid föreslås importen skola ombesörjas av en för ändamålet särskilt bildad ekonomisk förening, i vilken oljefabriker, margarinfabriker, raffinaderier och andra industriella fettkonsumenter skall vara representerade.

Jordbruksnämnden har beräknat, att avgifterna på importerade fettvaror för nästa budgetår kommer att inbringa 72 miljoner kronor. Restitutioner och regleringsbidrag har uppskattats till sammanlagt 18 miljoner kronor. Det belopp, som direkt skall tillföras statskassan, uppgår alltså enligt denna beräkning till 54 miljoner kronor. Regleringsavgifterna å inhemska oljeväxtprodukter torde enligt nämnden under samma tid komma att uppgå till cirka 12 miljoner kronor, vilket belopp anses komma att gå åt för att täcka exportförluster på 1953 års inhemska oljeväxtskörd. Såsom nämnden framhållit är beräkningarna mycket osäkra.

Beträffande den fortsatta regleringen av fettråvaror anför nämnden, att dessa under de gångna åren inköpts med clearingkassan för fettvaror som garant. Vid övergången till det nya systemet avses, att industrien skall övertaga det vid budgetårsskiftet kvarvarande lagret av sådana varor till världsmarknadspris och i samband därmed erlagga regleringsavgift enligt den nya ordningen. Därvid torde varornas anskaffningsvärde böra nedskrivas till de aktuella världsmarknadspriserna. Likaså torde inköpsvärdet böra nedskrivas i fråga om de inhemska fettvaror, som lagrats under statens garanti. Mot den av nämnden beräknade kostnaden för dessa åtgärder, omkring 20 miljoner kronor, har jag intet att erinra. Beloppet torde få tagas i anspråk ur clearingkassan. Med hänsyn till att utvecklingen på fettvaruområdet är synnerligen osäker, anser jag mig även böra biträda nämndens förslag, att återstoden av kassans tillgångar, cirka 15 miljoner kronor, skall tills vidare reserveras för oförutsedda utgifter. För att förhindra oberättigade prisstegringsvinster i samband med omläggningen torde Kungl. Maj:t böra få befogenhet att uttaga en särskild avgift å vid budgetårsskiftet ineliggande lager av fettvaror.

Inlösningen av den inhemska oljeväxtskörden har tidigare finansierats med anlåtande av medel ur nyssnämnda kassa. Under det sistförflutna året har 60 miljoner kronor tagits i anspråk för ändamålet. Då denna utväg icke kommer att stå öppen efter omläggningen av fettvaruregleringen, torde såsom nämnden föreslagit erforderliga medel böra ställas till förfogande genom anslag å riksstaten. Mot det yrkade beloppet, 50 miljoner kronor, har jag icke något att erinra.

Kostnader för Svenska spannmålsaktiebolaget.

I årets statsverksproposition har till kostnader för Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet för budgetåret 1953/54 upptagits ett beräknat belopp av 6,5 miljoner kronor. Bolaget har i sin förut nämnda skrivelse uppskattat kostnaderna för verksamhetsåret 1953/54 till cirka 20 miljoner kronor. Därvid har bolaget utgått från att brödsädsregleringen skall få i stort sett samma utformning som under innevarande regleringsår, att import av brödsäd icke skall äga rum och att importen av fodervaror skall handhas av handelns organ. Vidare har förutsatts, att bolaget skall svara för viss beredskapslagring av oljekraftfoder och majs ävensom att liksom för närvarande fraktbidrag skall utgå vid försäljning av fodervaror till Norrland. Däremot

har bolaget icke tagit hänsyn till den sänkning av priserna för brödsäd, vilken kommer att bli en följd av den föreslagna förmalningsavgiften på brödsäd. Sänkningen torde på grund av därav föranledda prisfallsersättningar m. m. enligt jordbruksnämndens beräkningar komma att för nästa regleringsår medföra ytterligare kostnader å 5 miljoner kronor, varjämte värdet av bolagets eget lager av brödsäd kommer att nedgå med 3 kronor per deciton.

Med hänsyn till storleken av den reservation å anslaget, som torde komma att föreligga vid utgången av innevarande regleringsår, synes någon ytterligare medelsanvisning för här ifrågavarande ändamål icke vara nödig. Jag biträder sålunda nämndens förslag, att bolagets kostnader för nästa budgetår skall bestridas av nämnda reservation. Likaså vill jag förorda, att i enlighet med nämndens framställning den kostnad, som uppkommit genom att bolaget ej utfått ett beräknat bidrag om 7 680 670 kronor 84 öre från Aktiebolaget Sukab, skall inräknas i bolagets kostnader för regleringsåret 1952/53.

Kostnader i samband med lagring av jordbruksprodukter.

Såsom jordbruksnämnden framhållit har å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54 till Lagring av jordbruksprodukter anvisats ett investeringsanslag av 20 miljoner kronor.

Nämndens nu föreliggande framställning avser, bland annat, en ytterligare medelsanvisning på kapitalbudgeten av 85 miljoner kronor, därav 50 miljoner kronor till rörelsemedel för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö och 35 miljoner kronor till ytterligare rörelsemedel för utjämnings- och beredskapslagring av andra jordbruksprodukter.

I enlighet med vad jag förut anfört tillstyrker jag, att i samband med omläggningen av systemet för fettvaruregleringen 50 miljoner kronor skall anvisas för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. Medlen torde böra anvisas under ett särskilt investeringsanslag, benämnt Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö.

Likaså finner jag mig med hänsyn till tidigare beslutad lagring av andra jordbruksprodukter böra förorda, att 35 miljoner kronor anvisas för sådant ändamål. Även denna anvisning torde böra ske i form av ett investeringsanslag. Detta torde lämpligen benämnas Ytterligare lagring av jordbruksprodukter.

I årets statsverksproposition har, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet för nästa budgetår beräknats ett förslagsanslag av 9 miljoner kronor. Därav avses 2 miljoner kronor till lagring av slaktvaror och 5 miljoner kronor till lagring av smör. Såsom förut anförts bör kostnaden för sistnämnda lagring icke längre belasta detta anslag. Däremot beräknas lagringen av slaktvaror under nästa regleringsår komma att draga en kostnad av 3 miljoner kronor. Anslaget synes sålunda kunna nedsättas till 5 miljoner kronor för nästa budgetår. Mot nämndens beräkning i övrigt har jag intet att erinra.

Vissa författningsändringar.

Vad först angår förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete må framhållas, att detta icke innefattar några nya former av regleringsåtgärder. Beträffande den föreslagna förmalningsavgiften har i förhållande till nu gällande bestämmelser skett den utvidgningen, att avgift kan upptagas icke blott som nu — enligt förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) — för vete utan även för råg. Prishöjningsavgift för brödsäd har tidigare uppburits i samband med prisändringar, senast enligt kungörelse den 23 maj 1952 (nr 250).

Det har tidigare visat sig erforderligt att i samband med prisändringar kunna förhindra att onormalt stora kvantiteter brödsäd förmales. I detta syfte utfärdades den 14 mars 1952 (nr 82) kungörelse om tillfällig inskränkning i rätten att förmala vete och råg. Denna kungörelse upphävdes genom kungörelse den 23 maj 1952 (nr 251). Genom stadgande i förevarande förordning har sådan tillfällig inskränkning av förmalning angivits kunna användas som ett led i prisregleringen. Rörande inmalnings- och inblandningstvång stadgas nu i förordningen den 13 juni 1930 (nr 249) om användande av svenskt vete och svensk råg vid framställning av mjöl m. m. samt kungörelsen den 22 juni 1950 (nr 397) med vissa bestämmelser om förmalning av vete och råg m. m.

Den föreslagna förordningen om slaktdjursavgift överensstämmer, utom i vad avser högsta beloppen för avgifterna, i allt väsentligt med tidigare gällande förordning den 7 juni 1935 (nr 279).

I fråga om de föreslagna författningsändringarna torde jag i övrigt få hänvisa till vad jag anfört under tidigare avsnitt.

I enlighet med det anförda torde förslag till dels *förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete*, dels *förordning angående slaktdjursavgift* få föreläggas riksdagen till godkännande.

Vad jordbruksnämnden anfört rörande ändring av bestämmelsen om säkerhet för lån ur hemslöjdslånefonden synes böra beaktas. Jag har därför för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t en ändring av förslaget innehåll, så att syftet med det av statsmakterna år 1952 fattade beslutet kan ernås.

Vad slutligen angår nämndens framställning om att vissa prisregleringsföreningar på jordbrukets och fiskets område skall komma i åtnjutande av skattefrihet för inkomster, som de uppbär i sin prisreglerande eller därmed jämförliga verksamhet, finner jag vad nämnden därvidlag anfört vara värt beaktande. Enligt vad jag inhämtat kommer chefen för finansdepartementet att begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en särskilt utredningsman med uppdrag att utreda hithörande frågor. Enär eventuell skattebefrielse icke kan vinna tillämpning förrän tidigast vid 1954 års taxering, har jag för avsikt att undersöka möjligheterna att anslagsvägen bereda kompensation åt förening, som för tidigare år påförts skatt för sådan inkomst, som framdeles kan komma att undantagas från beskattning.

Anslagsäskanden.

Vid bifall till de förslag, som jag framlagt i det föregående, skulle kostnaderna för prisreglerande åtgärder för nästa regleringsår uppgå till i runt tal 201 miljoner kronor. Av detta belopp avser cirka 187 miljoner kronor allmänt mjölkpristillägg, extra mjölkpristillägg i vissa delar av landet samt leveranstillägg, 6 miljoner kronor kompensation för smörlagring, 2 miljoner kronor stöd åt odlingen av lin och hampa samt 6 miljoner kronor diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Enligt vad jordbruksnämnden anfört, är sistnämnda belopp bland annat avsett att användas till ersättning åt Svenska mejeriernas riksförening för handhavandet av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter samt för ersättning av förluster i samband med lagring och annat omhändertagande av animaliska produkter.

Såsom framgår av det föregående har jag emellertid tillstyrkt nämndens förslag, att av överskottet i clearingkassan för fettvaror ett belopp av 37,6 miljoner kronor skall disponeras för att nedbringa den eljest erforderliga medelsanvisningen under prisregleringsanslaget. Ifrågavarande anslag kan därför begränsas till ett belopp av i runt tal 164 miljoner kronor.

I enlighet med vad förut förordats bör till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet äskas ett förslagsanslag av 5 miljoner kronor. Däremot behövs icke för nästa budgetår någon medelsanvisning för att täcka Svenska spannmålsaktiebolagets kostnader.

Slutligen torde å kapitalbudgeten höra anvisas ett investeringsanslag av 50 miljoner kronor till inlösen av inhemskt oljeväxtfrö ävensom ett investeringsanslag av 35 miljoner kronor till ytterligare lagring av jordbruksprodukter.

Vad beträffar riksstatens inkomstsida synes såsom nämnden föreslagit ett belopp av 54 miljoner kronor böra tillföras denna såsom inkomst av införselavgifter för fettvaror.»

Utskottet.

Allmänna synpunkter på prisregleringen under produktionsåret 1953/54.

I de riktlinjer för den svenska jordbrukspolitiken, som fastställdes av 1947 års riksdag, förutsattes att det svenska jordbruket under lång tid framåt — nämligen intill dess rationaliseringen inom jordbruket fortskridit tillräckligt långt — icke skulle kunna bereda jordbruksbefolkningen tillfredsställande bärgning utan prisstöd i form av gränsskydd. På grund av att priserna på den internationella marknaden fortfarande varit höga, medan prisnivån inom landet varit förhållandevis låg, har dock under flera år de enligt nämnda riksdagsbeslut förutsatta skyddsåtgärderna icke behövt tillgripas. Utvecklingen under de senaste åren — framför allt sedan prishausen i samband med koreakriget lagt sig — har emellertid medfört, att de inhemska priserna på viktigare jordbruksprodukter numera genomgående överstiger priserna på världsmarknaden. Därigenom har det läge, som förutsatts i det jordbrukspolitiska programmet, uppkommit. Såsom departementschefen anförst kännetecknas emellertid situationen även av att ett produktionsöverskott föreligger för ett flertal viktiga lantbruksprodukter. Enligt nyss angivna riktlinjer skall det statliga prisstödet utgå endast för en produktion motsvarande högst det inhemska avsättningsutrymmet. För avsättningen av en eventuell överskottsproduktion skall jordbruket däremot självt bära ansvaret. Innebörden härav är, att sådana förluster vid export av överskott, som icke kan utjämnas genom förefintliga exportorgan eller täckas med importavgifter, skall slås ut på den löpande produktionen. Beträffande animaliska produkter har denna princip redan vunnit tillämpning och de för ändamålet nödvändiga organen bildats. Vissa åtgärder har därjämte vidtagits för att från och med regleringsåret 1954/55 förverkliga ett liknande system för brödsäd och oljeväxter. Utskottet ansluter sig till vad i propositionen uttalats om angelägenheten av att det jämväl för vegetabilier genomföres det system på området, som förutsattes i 1947 års program.

Departementschefen har vidare erinrat om att enligt de fastställda riktlinjerna för jordbrukspolitiken statligt stöd icke skall utgå för lagring av animalier. Årets prisöverenskommelse — till vilken utskottet i övrigt återkommer senare — innebär i detta avseende, att ansvaret för smörlagringen skall överflyttas på Svenska mejeriernas riksförening. Vid årets prishandlingar har man därjämte från jordbrukets sida i princip icke ställt sig avvisande till en avveckling även av lagringsstödet för kött och fläsk. Avvecklingen av ifrågavarande stöd har dock tills vidare ställts på framtiden. I likhet med departementschefen förutsätter utskottet, att frågan blir föremål för fortsatta överläggningar mellan jordbruksnämnden och företrädare för jordbruket.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade departementschefen den 6 juni 1952 sakkunniga för att utreda frågan om översyn av jordbrukskalkylen m. m. De sakkunniga, vilka antagit benämningen jordbruksprisutredningen, beräknas fortsätta sitt utredningsarbete under år 1953. Såsom departementschefen anfört torde därför frågan om en omläggning av prissättningssystemet för jordbruksprodukter kunna upptagas till prövning av statsmakterna tidigast våren 1954. I motionerna I: 498 och II: 613 har hemställts, att den proposition till sagda års riksdag, som kan komma att föräntledas av jordbruksprisutredningens förslag, måtte framläggas i så god tid, att riksdagen hinner taga ställning till däri förekommande principfrågor före prissförhandlingarna våren 1954. Utskottet vill för sin del ansluta sig till detta önskemål. I motionen I: 489 har framställts yrkande om att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning om nya grunder för beräkningarna av jordbrukets inkomster och kostnader (totalkalkylen för jordbruket). Utskottet är i likhet med motionären medvetet om att ifrågavarande kalkyl kännetecknas av brister och att densamma uppvisar betydande felmarginaler, även om kalkylberäkningarna under senare år i olika hänseenden reviderats, dels genom särskilda sakkunniga (den s. k. enprocentkommittén), dels genom kalkylsakkunniga i samband med det fortlöpande kalkylarbetet. Fortfarande kvarstår dock brister, vilka bör avhjälpas för att kalkylen skall ge en mera korrekt bild av förändringarna i jordbrukets inkomster och kostnader. Fördenskull torde ytterligare undersökningar böra företagas i fråga om kalkylberäkningarna. Med hänsyn härtill och då jordbrukskalkylen är föremål för granskning av jordbruksprisutredningen anser utskottet, att motionen I: 489 bör överlämnas till nämnda utredning för att tagas i beaktande vid utredningsarbetet.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att det i sitt utlåtande nr 39 över propositionen nr 176 till föregående års riksdag uttalade som önskemål, att till kommande förslag om prissättningen på jordbrukets produkter skulle fogas beräkningar, utvisande åtminstone den ungefärliga betydelsen för olika kategorier jordbrukare av föreslagna åtgärder. Riksdagen hade icke något att erinra häremot. I föreliggande proposition redovisas beräkningar — byggda på den jordbruksekonomiska undersökningen — som ger viss uppfattning om den regionala effekten av de i det följande behandlade prissänkningarna. Dessa beräkningar torde ha företagits med anledning av nyssnämnda uttalande från riksdagens sida. Vidare vill utskottet erinra om att Kungl. Maj:t, efter ett av jordbruksnämnden under hänvisning till riksdagsuttalandet framlagt förslag, den 13 februari 1953 förklarar sig icke ha något att erinra mot att nämnden företager en undersökning rörande produktionskostnaderna för sockerbeter, höstvetete och höstraps. I motionerna I: 48 och II: 56 har yrkats, att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t om anordnande varje år av en jordbruksstatistisk undersökning, omfattande en viss procent av storkommunerna i landet samt utvisande djurantalet och de olika grödornas fördelning på jordbruk av olika storleksklasser. Enligt motionärernas mening skulle på så sätt skapas ökade förutsättningar

för en bedömning av verkningarna av prisreglerande åtgärder. Av de myndigheter, som yttrat sig över ifrågavarande motioner, har framhållits, att syftet med förslaget enligt deras mening bättre skulle uppnås genom att materialet från de årligen förekommande representativa arealinventeringarna och husdjursräkningarna bearbetades på storleksgrupper av brukningsenheter. Enligt vad utskottet inhämtat skulle en sådan bearbetning draga en årlig kostnad av 3 000 à 4 000 kronor. Utskottet anser, att en merutgift av denna storleksordning med hänsyn till den ökade användbarheten av ifrågavarande statistiska material icke kan anses oskälig, och finner sig därför böra tillstyrka bifall till förevarande motioner i så måtto, att Kungl. Maj:t bemyndigas uppdraga åt statistiska centralbyrån att företaga en bearbetning av årets och kommande års arealinventeringar och husdjursräkningar enligt angivna riktlinjer. Tills vidare, intill dess medel för ändamålet kan anvisas centralbyrån över byråns kostnadsanslag, torde utgifterna kunna täckas genom ianspråktagande av medel ur reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Med hänsyn till den pågående jordbruksprisutredningen har det icke förelegat någon anledning att i år frångå det under en följd av år tillämpade systemet för prissättningen på jordbruksprodukter. Sålunda har på sedvanligt sätt upprättats en kalkyl med prognos över jordbrukets inkomster och kostnader under det kommande regleringsåret. Den av jordbruksnämndens råd justerade kalkylen visar — med de statliga pristilläggen för mjölk upptagna till ett belopp, som med 80,7 miljoner kronor understiger de pristillägg, som skulle utgå, om de beräknades efter samma grunder som gäller för innevarande år — ett överskott av 113,2 miljoner kronor. Detta överskott utgör utgångspunkten för prissättningen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1953/54 enligt den mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation den 25 mars 1953 ingångna, av Kungl. Maj:t den 10 påföljande månad godkända prisöverenskommelsen. Överenskommelsen innebär, bland annat, att nyssnämnda kalkylöverskott av 113,2 miljoner kronor skall utjämnas genom sänkning av priserna på brödsäd, fabrikspotatis, oljeväxtfrö, ägg och köttvaror med 71,6 miljoner kronor samt genom minskning av de allmänna bidragen för mjölk med 36,6 miljoner kronor och borttagande av subventioner på importfodermedel med 5 miljoner kronor. Beträffande fördelningen av prissänkningarna på olika produkter liksom i övriga hänseenden delar utskottet departementschefens uppfattning, att prisöverenskommelsen utgör en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och därför bör godkännas.

I de likalydande motionerna I: 498 och II: 613 har framställts skilda yrkanden, vilkas godkännande skulle innebära ett frångående av prisöverenskommelsen på flera väsentliga punkter. Sålunda har yrkats, att priset på smör skall sänkas med 50 öre och priset på margarin med 30 öre per kilogram samt att dessa prissänkningar skall kompenseras genom att, bland annat, förmalningsavgiften för brödsäd uttages med 5 öre i stället för enligt överenskommelsen med 3 öre per kilogram. Utskottets nyss uttalade god-

kännande av prisöverenskommelsen innebär, att utskottet avstyrker bifall till nu angivna och övriga yrkanden i motionerna I: 498 och II: 613, i den mån bifall till dessa skulle innebära ett frångående av de i överenskommelsen förutsatta prisändringarna under nästkommande regleringsår.

Årets prisöverenskommelse innebär vidare, bland annat, att den s. k. 4-procentregeln skall äga tillämpning jämväl under det kommande regleringsåret, varvid dock omräkning skall ske endast såvitt jordbruksnämnden eller jordbrukets förhandlingsdelegation så påfordrar. Utskottet har icke något att erinra häremot. Beträffande det av förhandlingsdelegationen gjorda förbehållet om att, oavsett 4-procentregeln, få upptaga förhandlingar med jordbruksnämnden om kompensation genom prishöjningar till följd av löneökningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare eller andra arbetargrupper har departementschefen — under framhållande av att det enligt hans mening i nuvarande läge vore ur allmän synpunkt olägligt att livsmedelspriserna stegrades — uttalat den förhoppningen, att löneavtal med dylik verkan icke skall komma till stånd. Därest denna förhoppning infriades, framhåller departementschefen, bleve nyssnämnda förbehåll givetvis icke aktuellt. I anslutning härtill och med anledning av vad i motionerna I: 493 och II: 608 anföres på denna punkt vill utskottet understryka, att överenskommelsen förutsätter, att förhandlingar skall kunna upptagas i ett förändrat löneläge.

Departementschefen har vidare framhållit, att prisöverenskommelsen icke bör utgöra hinder för det centrala regleringsorganet att vidtaga sådana prisjusteringar, som är påkallade ur försörjningssynpunkt. Utskottet, som är av samma åsikt, vill emellertid understryka vad departementschefen anfört om att dylika justeringar såvitt möjligt bör avvägas på sådant sätt, att relationen mellan inkomst- och kostnadssummorna i kalkylen icke påverkas, ävensom att minsta möjliga inkomstförskjutning mellan olika grupper av jordbrukare åstadkomes. Utskottet förutsätter vidare, att överläggningar med jordbrukets organisationer skall äga rum, innan dylika justeringar vidtages. I den mån priserna på sådana jordbruksprodukter, som icke är föremål för statlig prissättning, sänkes utan ingripande från myndigheternas sida, torde statsmakterna däremot, i överensstämmelse med vad som hittills gällt, icke böra ha skyldighet att kompensera prissänkningarna genom medverkan till prishöjningar på andra produkter.

Utskottet anser, att Kungl. Maj:t liksom hittills bör äga befogenhet att inom den av riksdagen anvisade anslagsramen handha jordbruksregleringen och vidtaga de ändringar i densamma, som påkallas av omständigheterna.

Beträffande vad departementschefen anfört om förlängning av vissa åt Kungl. Maj:t lämnade bemyndiganden, vilka utgår vid slutet av innevarande regleringsår, har utskottet intet att erinra. Utskottet bemärker därvid, att i den proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, vilken torde framläggas för nästa års riksdag, kommer att lämnas en närmare redovisning av de bemyndiganden, som då behöver förlängas.

I sitt utlåtande nr 48 till föregående års riksdag behandlade utskottet frågan om de statliga subventionerna på livsmedelsområdet. Utskottet lämnade därvid en förhållandevis utförlig redogörelse för subventionssystemet. Av en inom jordbruksnämnden upprättad, i årets prisregleringsproposition införd sammanställning framgår, att de statliga subventionerna på livsmedelsområdet under åren 1948/49—1951/52 utgjort respektive 285,5, 342,6, 290 och 523,5 miljoner kronor. För år 1952/53 beräknas subventionsbeloppet till 330,4 miljoner kronor samt för år 1953/54 till 288,1 miljoner kronor. Av sistnämnda belopp faller 192,9 miljoner kronor på mjölk- och mejeriprodukter, medan 57 miljoner kronor utgör producentbidrag till innehavare av mindre jordbruk. I motionerna I: 493 och II: 608 har på anförda skäl yrkats, att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t om utredning rörande subventionssystemets verkningar samt om uppgörandet av en plan över subventionernas avveckling. I anslutning till vad utskottet uttalat i sitt utlåtande nr 48/1952 i anledning av motioner i samma syfte som de nu angivna vill utskottet anföra, att det lika litet som för ett år sedan anser sig kunna taga ställning till frågan, i vilken takt en avveckling av subventionerna bör ske. Utskottet anser det visserligen böra eftersträvas, att en nedskärning av subventionerna äger rum, men anser det dock icke möjligt eller lämpligt att det uppgöres en särskild plan för subventionernas avveckling. Utskottet finner sig därför icke kunna tillstyrka det i motionerna I: 493 och II: 608 framförda kravet på utredning.

Vid årets prisförhandlingar uttalades från såväl jordbruksnämndens som förhandlingsdelegationens sida önskemål om att priserna på smör och margarin — i likhet med priserna på flertalet andra jordbruksprodukter — skulle sänkas. Härför skulle emellertid erfordras ytterligare statliga subventioner, något som bland annat av statsfinansiella skäl ansågs icke böra ifrågakomma. På grund härav måste detta önskemål frånträdas. Skulle emellertid fråga senare uppkomma om ändring av priserna på smör och margarin, skulle enligt en till prisöverenskommelsen fogad protokollsanteckning förhandlingsdelegationens samtycke till förändringen inhämtas.

Såsom departementschefen anfört utgör frågan om produktion och konsumtion av smör och margarin ett centralt problem inom jordbrukspolitiken. Utskottet har tidigare avstyrkt bifall till det i motionerna I: 498 och II: 613 gjorda yrkandet om en sänkning av priset på smör med 50 och på margarin med 30 öre per kilogram. I motionerna I: 334 och II: 424 har hemställts, att riksdagen måtte besluta om sänkning av margarinpriset med 1 krona per kilogram. En sådan prissänkning skulle innebära en förhållandevis kraftig förskjutning av prisrelationen mellan smör och margarin samt dessutom — om jordbrukets inkomstsumma icke skall beskäras — medföra ett behov av medel för att subventionera inkomstbortfallet. På grund härav och av de skäl departementschefen anfört anser utskottet, att man bör iakttaga viss försiktighet i fråga om en ändring av prisrelationerna mellan smör och margarin. Utskottet är därför icke berett att ansluta sig till det i de behandlade motionerna — liksom i motionerna I: 498 och II: 613 — framförda kravet på en prissänkning på margarin. Emellertid förutsät-

ter utskottet, att spörsmålet ägnas fortsatt uppmärksamhet. Skulle under regleringsårets förlopp fråga uppkomma om ändring av priserna på smör och margarin, utgår utskottet ifrån att förhandlingar härom upptages med förhandlingsdelegationen för erhållande av dess samtycke.

Brödsädsregleringen m. m.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag om att det nuvarande reglerings-systemet skall bibehållas i stort sett oförändrat under nästa regleringsår.

I motionerna I: 333 och II: 412 har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om en omläggning av brödsädsregleringen i sådan riktning, att odlare av brödsäd skulle kunna utfå samma pris för brödsäd av lika kvalitet, oavsett avståndet till de nuvarande prisorterna. Motionen är föranledd av den omläggning av brödsädsregleringen, som genomfördes för några år sedan och som innebär, att garanti-priserna på brödsäd skall gälla på ett begränsat antal orter. Genom denna omläggning kom sådana jordbrukare, som hade sina brukningsenheter belägna långt från prisorterna — i huvudsak kvarnorter vid kusten — i sämre läge än brukare, boende i närheten av dessa orter. Jordbruket, taget i dess helhet, kompensades dock för denna omläggning genom en höjning av medelpriset på brödsäd. Frågan om en utvidgning av antalet prisorter har behandlats vid de närmast föregående riksdagarna. I sitt utlåtande nr 48 till 1952 års riksdag uttalade utskottet, att det icke funnit tillräckliga skäl föreligga att frånträda sin vid närmast föregående års riksdag uttalade uppfattning, att antalet prisorter borde bibehållas vid det antal, som fortfarande gäller. Utskottet är fortfarande av samma mening. Dock vill utskottet tillstyrka den av departementschefen nu förordade ändringen i prisortssystemet, innebärande att Norrköping och Åhus skall omfatta även de närbelägna kvarnplatserna Djurön, respektive Kristianstad.

Yrkandet i motionerna I: 333 och II: 412 innefattar icke krav på en omedelbar utvidgning av antalet prisorter utan avser en förutsättningslös utredning av möjligheterna att genom en omläggning av brödsädsregleringen möjliggöra ett enhetligt pris på brödsäd av samma kvalitet. Utskottet är emellertid tveksamt, huruvida en dylik omläggning är möjlig utan att hänsyn tas till de skiftande transportkostnaderna, något som måste förutsätta ett omfattande kontrollarbete. Under sådana omständigheter anser utskottet föga vara att uppnå genom en särskild utredning i saken och avstyrker därför bifall till yrkandet i motionerna. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och tar initiativ till sådana åtgärder, som kan anses ägnade att utjämna producentpriserna på brödsäd i olika delar av landet.

Kungl. Maj:ts förslag rörande prissättningen på brödsäd under regleringsåret 1953/54, innefattande bland annat uttagandet av förmalningsavgift på dylik säd, förordas av utskottet. Utskottet finner sig sålunda, med hänvisning till den träffade prisöverenskommelsen, icke böra tillstyrka bifall till

yrkandet i motionen I: 496 om avslag på förslaget om införande av förmalningsavgift. Ej heller det i motionerna I: 495 och II: 611 framförda yrkandet om att från avgift måtte undantagas den förmalning till mjöl eller gryn, som verkställes mot lön för tillgodoseende av odlarens och i hans tjänst anställda personers husbehov, anser sig utskottet utan vidare kunna tillstyrka. Utskottet anser dock vissa av de skäl, som anförts i sistnämnda motioner, vara så vägande, att det torde böra uppdragas åt Kungl. Maj:t att undersöka, vilka förutsättningar som föreligger att befria löneförmalningen från avgift, samt — om sådana förutsättningar visar sig vara för handen — vidtagna erforderliga åtgärder härför.

Vad departementschefen anfört rörande utjämningen av de på grund av prisändringen på brödsäd minskade räntekostnaderna ävensom beträffande ersättning till kvarnarna för sådana prisfallsförluster, som kommer att uppstå till följd av sänkningen av brödsädspriserna, föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att Kungl. Maj:t bör erhalla riksdagens bemyndigande att fastställa vissa priser för höstvetete och höstråg av 1954 års skörd, varvid dock bör gälla, att avsättning till dessa priser skall garanteras endast såvitt angår en brödsädskvantitet, motsvarande det inhemska konsumtionsutrymmet. Det i motionerna I: 498 och II: 613 framförda yrkandet, att Kungl. Maj:ts fullmakt att under år 1953 fastställa sådana priser skall begränsas på så sätt, att något slutgiltigt fastställande av priserna ej äger rum före den allmänna prisuppgörelsen våren 1954, anser utskottet sig icke böra tillstyrka.

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel.

Handeln med fodermedel samt prisbildningen å dessa är numera i stort sett fri. Såsom framhållits i förevarande proposition torde det vara önskvärdt, att utrikeshandeln på området övertages av handelns organ. Utskottet delar även Kungl. Maj:ts uppfattning, att övertagandet bör ske successivt och att spannmålsbolaget bör vara berett att under en övergångstid avhjälpa eventuella brister i handelns lagerhållning.

I propositionen framhålles, att i samband med att utrikeshandeln släppes fri de nu gällande bestämmelserna om standardiserad oljekraftfoderblandning avses skola upphävas samt att i anslutning därtill möjlighet bör skapas att föreskriva minimiinblandning av inhemskt raps- och senapsmjöl i kraftfodret och att uttaga införselavgift för sådant foder av raps och senap. I motionen I: 490 har däremot yrkats, att föreskrifter icke skall meddelas om inblandningstvång av inhemskt raps- och senapsmjöl ävensom att nyssnämnda införselavgift icke skall utgå under produktionsåret 1953/54. Med anledning härav får utskottet framhålla, att de av Kungl. Maj:t föreslagna åtgärderna torde vid den åsyftade omläggningen av handeln vara nödvändiga för att bereda den inhemska oljeväxtodlingen nödigt skydd. Utskottet finner sig därför böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

I anslutning till propositionens förslag att fraktbidragen vid transport av fodermedel till Norrland skall bibehållas oförändrade under nästa regleringsår har i motionerna I: 492 och II: 610 hemställts att det, därest införelseavgift kommer att uttagas, bör få ankomma på Kungl. Maj:t att samtidigt besluta om en skälig, däremot svarande höjning av fraktbidragen beträffande kraftfoder. Att på sätt motionärerna hemställt fastställa större fraktbidrag i ett läge, då prisutvecklingen på fodervaror är oviss, vill utskottet tillstyrka. Utskottet finner sig därför icke kunna biträda yrkandet i sistnämnda motioner.

I övrigt föranleder Kungl. Maj:ts framställning, såvitt nu är i fråga, icke någon erinran från utskottets sida.

Potatisregleringen.

I fråga om odlarpriset å fabrikspotatis samt överenskommelsen med Sveriges stärkelseproducenters förening biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Vad beträffar det i motionen II: 603 framställda yrkandet om införandet av särskild transportersättning till sådana odlare av fabrikspotatis, som av statens jordbruksnämnd hänvisas till att leverera potatis till bränneri i stället för såsom normalt till stärkelsefabrik, i den mån transporten överstiger 20 kilometer, får utskottet erinra om att liknande kostnader blivit föremål för utjämning på andra områden. Det synes därför vara påkallat, att Kungl. Maj:t närmare undersöker frågan. Skulle denna undersökning ge vid handen, att sådan ersättning skäligen bör utgå, bör enligt utskottets mening Kungl. Maj:t vidtaga åtgärder härför, varvid erforderliga medel torde få tagas i anspråk ur prisregleringsanslaget.

Vad Kungl. Maj:t anfört rörande lämpligheten av en övergång till odling av högklassig matpotatis samt behovet av bestämmelser angående nya kvalitetsklasser för matpotatis, kan utskottet ansluta sig till. Likaså finner utskottet särskilt angeläget, att undersökning utan dröjsmål verkställas rörande möjligheterna att uppmjuka de nuvarande bestämmelserna om potatiskräfta ävensom att få fram mot denna sjukdom immuna högklassiga potatissorter. I anslutning härtill vill utskottet understryka vad i propositionen anförts om värdet av den verksamhet, som kontrollorganet i fråga om kvalitetsbestämmelserna och samarbetskommittén för potatisförsöksverksamheten avses skola bedriva på här ifrågavarande område. Utskottet finner sig med hänsyn härtill böra förorda, att statsbidrag skall utgå till verksamheten. Vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit i fråga om samarbetskommittén föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Beträffande kontrollorganet vill utskottet emellertid — med hänsyn till betydelsen av att detta med det snaraste träder i funktion — förorda att i enlighet med vad som hemställts i motionerna I: 493 och II: 608 bidrag för nästa budgetår skall utgå ur anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

I övrigt föranleder Kungl. Maj:ts förslag rörande potatisregleringen icke någon utskottets erinran.

Oljeväxtregleringen.

Mot de grundpriser för oljeväxtfrö vid leverans från odlare, som Kungl. Maj:t fastställt den 10 april 1953, har utskottet icke något att erinra.

I fråga om stödet åt den inhemska smörproduktionen och oljeväxtodlingen har i propositionen nr 196 till innevarande års riksdag föreslagits, att det nuvarande systemet skall ersättas med ett system, enligt vilket importen av utländska fettvaror och fettråvaror i princip skall släppas fri men beläggas med en särskild avgift. Propositionen har behandlats av bevillningsutskottet, som i sitt utlåtande nr 54 tillstyrkt ett genomförande av det nya systemet i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen.

Vad angår prissättningen på höstsådda oljeväxter torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att fastställa odlarpriser för höstraps och höstrybs av 1954 års skörd. Utskottet finner sig sålunda icke böra tillstyrka det i motionerna I: 498 och II: 613 framställda yrkandet, att Kungl. Maj:ts fullmakt att fastställa sådana priser skall begränsas på så sätt, att något slutgiltigt fastställande av priserna ej äger rum före den allmänna prisuppgörelsen våren 1954.

Stödet åt lin- och hampodlingen.

Vad till en början angår linodlingen innebär Kungl. Maj:ts förslag i huvudsak, att statligt stöd under det kommande regleringsåret skall lämnas till en sammanlagd kvantitet av 1 625 ton fiber, fördelade med 790 ton på linberedningsverket i Laholm, 535 ton på verket i Växjö och 300 ton på verket i Mellansel. Riktpriset för linhalm av 1953 års skörd avses skola fastställas till oförändrat belopp av 27 öre per kilogram och det allmänna pristillägget å lin till 73 öre per kilogram stödberättigad linfiber. Vad sålunda föreslagits tillstyrkes av utskottet.

I fråga om hampodlingen får utskottet erinra om att utskottet i utlåtande den 12 maj 1953 (nr 31) biträtt ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag, att driften vid hampberedningsverket i Värmbol skall nedläggas. Under förutsättning av riksdagens bifall till detta förslag torde i enlighet med vad som anförts i nu förevarande proposition statligt stöd under nästa regleringsår böra utgå till en kvantitet av 720 ton hampfiber, vilken helt skall falla på beredningsverket i Visby. Utskottet förordar vidare, att riktpriset för hamphalm av 1953 års skörd skall fastställas till samma belopp som för år 1952 eller till 15 öre per kilogram samt pristillägget till högst 75 öre per kilogram stödberättigad hampfiber. Likaså biträder utskottet vad Kungl. Maj:t hemställt i fråga om kvalitetskrav och maximering av stödet.

Vad härefter angår de åtgärder, som bör vidtagas i samband med avvecklingen av driften vid värmbolverket, anförde utskottet i sitt nyssnämnda utlåtande, att det torde vara särskilt angeläget att sörja för de anställdas framtid. Utskottet underströk därför nödvändigheten av att mått och steg utan dröjsmål vidtoges i sådant syfte samt framhöll att det syntes rimligt

att åtgärderna bleve sådana, att de medförde en verklig hjälp för dem, som genom driftnedläggelsen miste sina anställningar eller på annat sätt finge sina levnadsvillkor mera avsevärt försämrade.

Kungl. Maj:ts nu ifrågakarande förslag innefattar dels nedskrivning av statens fordringar hos hamperedningsverken med avsevärda belopp, dels utgivande av ett likviditetsbidrag till visbyverket. Till övriga avvecklingsåtgärder, i vilka bland annat torde inbegripas åtgärder för sysselsättning och försörjning av den arbetskraft, som beräknas komma att friställas vid driftnedläggelsen i Värmbol, har upptagits ett belopp av omkring 350 000 kronor. Det har förutsatts, att Kungl. Maj:t skall äga att efter förslag av jordbruksnämnden meddela de närmare föreskrifter rörande användningen av medlen, som kan befinnas erforderliga.

I motionerna I: 494 och II: 612 framhålles bland annat, att det belopp, som sålunda avsetts för de anställda, synes vara otillräckligt för att medgiva den verkliga hjälp, som utskottet i utlåtandet nr 31 förutsatt skola lämnas från statens sida. Fördenskull hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda och till innevarande års höstriksdag inkomma med förslag till på längre sikt erforderliga stödåtgärder åt sådana vid värmbolverket anställda tjänstemän och arbetare, vilka på grund av hög ålder eller invalidiserande sjukdom ej kan få annan arbetsanställning vid nedläggandet av driften vid verket.

Vad sålunda anförts i motionerna synes vara värt beaktande. I överensstämmelse med den uppfattning, utskottet givit uttryck åt i sitt förut nämnda utlåtande, vill utskottet ansluta sig till motionärernas hemställan om en närmare utredning av de stödåtgärder, som skäligen bör komma i fråga. Utredningen bör bedrivas med sådan skyndsamhet, att på densamma grundade förslag kan framläggas redan vid innevarande års höstriksdag.

I övrigt föranleder Kungl. Maj:ts framställning såvitt nu är i fråga icke någon erinran från utskottets sida.

Äggregleringen.

Enligt de av 1947 års riksdag antagna riktlinjerna för jordbrukspolitiken angavs i fråga om målsättningen för denna politik, att jordbruksproduktionen icke borde vara större än att den väl rymdes inom den ram, som avsättningsmöjligheterna erbjöde. En konsekvens härav vore, att något statligt stöd vid export av jordbruksprodukter i princip icke borde förekomma. Mot denna princip strede dock ej, om statsmakterna vid export av sådana animaliska produkter, som framställts medelst importerade fodermedel, lämnade restitution med belopp, motsvarande importavgifterna för de fodermedel, som kunde anses ha belöpt på de exporterade kvantiteterna. Det bleve i dylikt fall i realiteten endast fråga om att undanröja den konstlade fördyring, som importavgifterna medfört.

I överensstämmelse med angivna riktlinjer för jordbrukspolitiken har i den föreliggande prisregleringspropositionen beträffande äggregleringen uttalats, att om importpriserna på fodermedel skulle sjunka så mycket, att in-

förselavgift komme att uttagas, endast den del av de därigenom inflytande medlen, vilka beräknades falla på fodermedel, som använts för produktion av exporterade ägg, efter förslag av nämnden borde restitueras och överföras till Sveriges export- och importförening för ägg. I motionen II: 602 har däremot — sedan motionären förklarat sig vilja frånträda ett i motionen framfört yrkande att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära omprövning av de vid 1947 års riksdag fattade besluten om införselavgifternas användning — hemställt, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att av ifrågavarande medel för äggregleringen anvisa vad som kan finnas vara behövt och skäligt med hänsyn till den del av medlen som beräknas falla på äggproduktionen.

I motionen erinras om att jordbruksnämnden i sin framställning föreslagit, att till föreningen skall överföras den del av ifrågavarande avgiftsmedel, som beräknas falla på äggproduktionen. Enligt motionärens mening torde nämndens förslag grunda sig på att nämnden uppskattat det för äggregleringen behövlige medelsbehovet så pass högt, att hela det belopp av bland annat införselavgifter, som kan beräknas falla på äggproduktionen, kommer att behövas. Vidare förklarar sig motionären vara medveten om att hans förslag, samtidigt som det utgör ett direkt fullföljande av vad som praktiserades under 1930-talet, innebär ett frångående av de av 1947 års riksdag fastställda principerna. Det är emellertid enligt hans mening uppenbart, att man år 1947 och under det förarbete, som föregick då fattade beslut, underskattade storleken av exporten av jordbruksprodukter och de svårigheter, denna skulle komma att få arbeta med.

Utskottet har vid sin prövning av den föreliggande frågan funnit de skäl, som i den behandlade motionen anförts till stöd för yrkandet om en i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag utvidgad användning för äggregleringen av importavgifter på fodermedel så tungt vägande, att utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till detsamma. Enligt utskottets mening bör sålunda Kungl. Maj:t under nästa regleringsår av importavgifterna på fodermedel till äggregleringen äga anvisa vad som kan finnas vara behövt och skäligt med hänsyn till hur stor del av dessa medel, som kan beräknas falla på äggproduktionen.

Beträffande vad i propositionen i övrigt anföres i fråga om äggregleringen har utskottet intet att erinra.

Köttvaruregleringen m. m.

I fråga om köttvaruregleringen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Förslaget innebär, bland annat, att priserna på kött i enlighet med den föreliggande prisöverenskommelsen för regleringsåret 1953/54 skall sänkas så mycket, att jordbrukets inkomst av dessa varor nedgår med tillhoppa 31,8 miljoner kronor. Detta motsvarar en sänkning av baspriserna med cirka 24 öre per kilogram.

Vad i propositionen anförts angående stödet åt ullproduktionen föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Regleringen av handeln med mjölk och mjölkprodukter.

Under innevarande år utgår priställägg för vid mejeri invägd mjölk i form av dels allmänt mjölkpriställägg, som gäller hela landet, dels extra mjölkpriställägg, som avser endast vissa delar av landet, främst Norrland. Vidare utgår s. k. leveranställägg för den del av den årliga leveransen till mejeri, som ligger mellan 4 000 och 10 000 kilogram.

Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågorna innebär — i enlighet med vad som förslagits i prisöverenskommelsen — att det allmänna mjölkpriställägget skall sänkas med ett öre per kilogram invägd mjölk, varvid producentpriset på mejerimjölk beräknas nedgå med samma belopp. Det extra mjölkpriställägget och leveranställägget avses däremot skola utgå efter oförändrade grunder.

I motionen I: 496 göres yrkande av innebörd, att nuvarande producentpris på mjölk skall bibehållas oförändrat, vilket skulle möjliggöras genom en ökning av det i propositionen beräknade prisregleringsanslaget. Vidare yrkas i motionen II: 609, att det allmänna mjölkpriställägget icke skall sänkas inom Norrland och därmed jämförliga områden.

Med anledning härav får utskottet erinra om att det vid ingåendet av förut nämnda prisöverenskommelse rådde enighet om att utjämning av det kalkylmässiga överskottet skulle äga rum genom, bland annat, ifrågasvarande prissänkning å mjölk. De skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, synes icke vara sådana, att utskottet på grund av dessa anser sig böra förorda en ändring i nämnda överenskommelse. Utskottet finner sig fördenskull böra avstyrka bifall till motionerna.

I fråga om konsumtionsmjölk gäller fortfarande bestämmelsen att sådan mjölk icke får saluhållas eller överlåtas, med mindre den standardiserats till en fetthalt av 3 procent, dock med undantag för skummjölk och kärnmjölk med en fetthalt, understigande 0,1 respektive 1 procent. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har jordbruksnämnden försöksvis medgivit försäljning i kapsylförsedd glasflaska av mjölk, som vid mejeri standardiserats till en fetthalt av 3,5 procent. I anslutning till framställning av lantbruksstyrelsen om upphävande av bestämmelserna om viss högsta fetthalt har jordbruksnämnden förklarat sig dela styrelsens uppfattning, att tillräckliga skäl numera icke föreligger för att behålla dessa.

Departementschefen har förklarat sig icke ha något att erinra mot att bestämmelserna om viss högsta fetthalt upphäves såvitt angår skummjölk och kärnmjölk. I fråga om annan mjölk har han däremot icke funnit sig kunna biträda jordbruksnämndens förslag.

I motionerna I: 493 och II: 608 samt I: 498 och II: 613 har under hänvisning till jordbruksnämndens förslag yrkats om upphävande av bestämmelserna om viss högsta fetthalt i standardiserad mjölk.

Utskottet, som för sin del anser vissa skäl tala för bifall till motionerna, är väl icke för närvarande berett att tillstyrka sådant bifall men finner sig böra uttala ett önskemål om att frågan skall upptagas till behandling vid

nästa års prisförhandlingar. Därvid torde även de prisfrågor, som sammanhänger med ett upphävande av standardiseringsbestämmelserna, böra bli föremål för överväganden. Vid nu angivna ståndpunktstagande avstyrker utskottet jämväl bifall till motsvarande yrkande i motionen I: 496.

Vad i propositionen i övrigt anförts i förevarande del föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Producentbidraget.

I motionerna I: 497 och II: 614 har yrkats om en sådan ändring av villkoren för rätt till producentbidrag, att jämväl brukare, som förvärvat sina brukningsenheter efter den 1 juli 1948, skall bli berättigade att erhålla dylikt bidrag enligt i övrigt gällande grunder. Med anledning härav får utskottet erinra om att bidragsgrunderna var föremål för översyn vid föregående års riksdag och att därvid viss uppmjukning ägde rum av bestämmelserna rörande möjligheten för dylika brukare att erhålla bidrag. Innan erfarenhet vunnits av den sålunda genomförda ändringen, bör enligt utskottets mening det i motionerna angivna spörsmålet icke upptagas till förnyad prövning. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna.

Konstgödselregleringen.

På denna punkt har utskottet icke något att erinra mot vad departementschefen anført.

Regleringen av fettråvaror.

Såsom utskottet framhållit under rubriken oljeväxtregleringen har i propositionen nr 196 till innevarande års riksdag framlagts förslag om ett nytt system rörande fettvaror och fettråvaror. Förslaget innebär, bland annat, att clearingkassan för fettvaror icke längre kan få disponeras för inlösningen av den inhemska oljeväxtskörden. I enlighet med vad jordbruksnämnden föreslagit, torde erforderliga medel ställas till förfogande genom anslag å riksstaten. Utskottet har icke något att erinra däremot. Ej heller föranleder det yrkade beloppet för ändamålet, 50 miljoner kronor, någon erinran från utskottets sida.

Vad i övrigt anförts i propositionen rörande regleringen av fettråvaror, föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Kostnader för Svenska spannmålsaktiebolaget.

Mot Kungl. Maj:ts framställning på förevarande punkt har utskottet icke något att erinra.

Kostnader i samband med lagring av jordbruksprodukter.

Utskottet biträder vad Kungl. Maj:t föreslagit i denna del.

Vissa författningsändringar.

De föreslagna förordningarna med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete ävensom angående slaktdjursavgift torde böra godkännas av riksdagen. Likaså förordar utskottet den föreslagna ändringen rörande säkerhet för lån ur hemslöjdsånefonden. Med hänsyn till vad utskottet anfört i det föregående torde de i motionerna I: 495 och II: 611 samt I: 496 gjorda yrkandena beträffande förstnämnda förordning lämnas utan bifall.

Slutligen vill utskottet understryka nödvändigheten av att, i enlighet med jordbruksnämndens framställning, de angivna prisregleringsföreningarna på jordbrukets och fiskets område kommer i åtnjutande av skattefrihet för de inkomster, som de uppbär i sin prisreglerande och därmed jämförliga verksamhet. Såsom antytts i propositionen torde vidare möjlighet böra skapas att lämna gottgörelse för skatt, som sådan förening erlagt eller kommer att erlägga för dylika inkomster i avbidan på införandet av skattefrihet.

Anslagsäskanden.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de i propositionen framlagda anslagsberäkningarna. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att 1952 års riksdag, i anslutning till ett uttalande av departementschefen i propositionen nr 32/1952, beslutat medgiva, att bidrag såsom en övergångsåtgärd skulle kunna beviljas till sådana redan uppförda eller påbörjade mejeri- och slakterianläggningar m. m., som i fortsättningen ej komme att inrymmas under bestämmelserna för det s. k. norrlandsanslaget men för vilka bidrag ur detta anslag skulle ha kunnat komma i fråga enligt dittills tillämpad praxis ävensom att dessa bidrag skulle bestridas ur prisregleringsanslaget.

Med hänsyn till vad utskottet i det föregående anfört torde det i motionen I: 496 framställda yrkandet i fråga om medelsanvisningen icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Förevarande proposition har först den 5 maj 1953 inkommit till riksdagen. Utskottet vill ånyo kraftigt understryka vad utskottet i sina utlåtanden nr 42/1951 och 48/1952 anfört om önskvärdheten av att — med hänsyn till ärendets omfattning och stora betydelse — jordbrukets pridförhandlingar för framtiden planläggas med beaktande av att de skall slutföras vid en sådan tidpunkt, att riksdagen erhåller längre tid för behandlingen av prisregleringsfrågorna. Utskottet föreslår, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt jordbruksprisutredningen att undersöka möjligheterna att framlägga kalkylberäkningarna och annat utredningsmaterial, som ligger till grund för pridförhandlingarna, tidigare än vad som hittills varit fallet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det följande anges samt således

1) beträffande allmänna synpunkter på prisregleringen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt i anledning av motionerna I: 48 och II: 56, I: 489 samt I: 498 och II: 613 — sistnämnda två motioner såvitt nu är i fråga — samt med avslag å motionerna I: 334 och II: 424 ävensom — såvitt nu är i fråga — I: 493 och II: 608 godkänna vad utskottet anför;

2) i fråga om brödsädsregleringen m. m., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 495 och II: 611 ävensom med avslag å motionerna I: 333 och II: 412, I: 496 samt I: 498 och II: 613, sistnämnda tre motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anför;

3) beträffande regleringen av fodersäd och andra fodermedel, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 490 samt I: 492 och II: 610, godkänna vad utskottet anför;

4) beträffande potatisregleringen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning och motionen II: 603 ävensom med bifall till motionerna I: 493 och II: 608, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anför;

5) beträffande oljeväxtregleringen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 498 och II: 613 i förevarande del, godkänna vad utskottet anför;

6) i fråga om stödet åt lin- och hampodlingen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 494 och II: 612, godkänna vad utskottet anför;

7) beträffande äggregleringen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning och motionen II: 602, godkänna vad utskottet anför;

8) i fråga om köttvarureglerningen m. m. bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

9) beträffande regleringen av handeln med mjölk och mjölkprodukter, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 493 och II: 608, I: 496 samt I: 498 och II: 613, samtliga såvitt nu är i fråga, och II: 609, godkänna vad utskottet anför;

10) rörande producentbidraget avslå motionerna I: 497 och II: 614;

11) i vad angår konstgödselregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

12) beträffande regleringen av fettråvaror bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

13) i fråga om kostnader för Svenska spannmålsaktiebolaget bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

B. att riksdagen må å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen I: 496, såvitt nu är i fråga, till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 164 000 000 kronor;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning till *Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet* ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor;

C. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54 under Fonden för förlag till statsverket anvisa

1) till *Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö* ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor;

2) till *Ytterligare lagring av jordbruksprodukter* ett investeringsanslag av 35 000 000 kronor;

D. att riksdagen må

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 495 och II: 611 samt I: 496, sistnämnda motion såvitt nu är i fråga, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående slaktdjursavgift;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om viss avgift å mjölk, grädde och ost;

E. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt jordbruksprisutredningen att undersöka möjligheterna att framlägga kalkylberäkningarna och annat utredningsmaterial, som ligger till grund för prispförhandlingarna, tidigare än vad som hittills varit fallet.

Stockholm den 21 maj 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg*, Jon Jonsson, Näslund, Eskilsson, Bertil Andersson, Sundberg, Bror Nilsson, Nord och Mossberger; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Johnsson i Kastanjegården, Jacobson i Vilhelmina, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Jonsson i Järvsand och Pettersson i Dahl, fru Eriksson i Hallstahammar samt herrar Ahlsten och Svensson i Ljungskile;

dock att vid behandlingen av frågor rörande stödet åt lin- och hampodlingen herr Larsson i Julita deltagit i stället för herr Gustafson i Dädesjö.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer.

Allmänna synpunkter på prisregleringen under produktionsåret 1953/54.

1) Av herrar *Eskilsson* och *Hæggbloom*, vilka ansett, att motionerna I: 493 och II: 608, såvitt nu är i fråga, borde bifallas och att därför

dels det stycke å s. 39 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I sitt utlåtande», bort ha följande lydelse:

»I sitt utlåtande nr 48 till föregående års riksdag behandlade utskottet frågan om de statliga subventionerna på livsmedelsområdet. Utskottet lämnade därvid en förhållandevis utförlig redogörelse för subventionssystemet. Av en inom jordbruksnämnden upprättad, i årets prisregleringsproposition införd sammanställning framgår, att de statliga subventionerna på livsmedelsområdet under åren 1948/49—1951/52 utgjort respektive 285,5, 342,6, 290 och 523,5 miljoner kronor. För år 1952/53 beräknas subventionsbeloppet till 330,4 miljoner kronor samt för år 1953/54 till 288,1 miljoner kronor. Av sistnämnda belopp faller 192,9 miljoner kronor på mjölk- och mejeriprodukter, medan 57 miljoner kronor utgör producentbidrag till innehavare av mindre jordbruk. I motionerna I: 493 och II: 608 har på anförda skäl yrkats, att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t om utredning rörande subventionssystemets verkningar samt om uppgörandet av en plan över subventionernas avveckling. För genomförande av jordbrukets prisregleringar utgår, som av det anförda framgår, varje år betydande subventioner, som anvisas av riksdagen. Det är då otillfredsställande, att riksdagen praktiskt taget flera år i följd icke varit i tillfälle att utöva något verkligt inflytande på subventionernas storlek. Förefintligheten av ett kalkylöverskott borde i år ha kunnat föranleda överväganden om en sådan minskning av subventionerna, att åtminstone de subventioner, som infördes för att kompensera lantarbetarlönernas höjning på nyåret 1952, helt bort få slå igenom i priserna under regleringsåret 1953/54, under vilket nya löneförhandlingar kan beräknas bli förda. När frågan i vår riksdagens avslut-

ningsskede framlägges till avgörande, är allmänheten dock sedan länge inställd på att kalkylöverskottet helt skall elimineras genom prissänkningar på livsmedel och detta har varit förutsättningen för många löneavtal, som slutits. Därmed är riksdagens handlingsfrihet bunden. Då arbetsmarknadens parter vid avtalsuppgörelser fäster stort avseende vid bevarande av lönernas realvärde, är det av stor betydelse att livsmedelssubventionernas borttagande sker samtidigt med att skattelättnader eller andra förmåner beredes löntagarna likaväl som deras borttagande icke bör bli till men för jordbrukarna. En sådan samordning torde icke kunna tryggas annat än genom uppgörande av en plan för subventionernas användning och avveckling. En kartläggning av hur subventionerna på jordbrukets område verkar för såväl producenter som konsumenter är också önskvärd, eftersom deras växlande betydelse i hög grad påverkar möjligheten och önskvärdenheten av deras avskaffande. Utskottet har av anförda skäl ansett en utredning om verkningarna av subventionerna på jordbrukets område, deras användning och avveckling, önskvärd och tillstyrker bifall till det i motionerna I: 493 och II: 608 framförda yrkandet.»

dels ock utskottets hemställan under punkten A. 1) bort lyda sålunda:

»1) beträffande allmänna synpunkter på prisregleringen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 493 och II: 608, såvitt nu är i fråga, i anledning av motionerna I: 48 och II: 56, I: 489 samt I: 498 och II: 613 — sistnämnda två motioner såvitt nu är i fråga — samt med avslag å motionerna I: 334 och II: 424, godkänna vad utskottet anfört»;

2) Av herrar *Näslund, Nord* och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett, att motionerna I: 498 och II: 613, såvitt nu är i fråga, bort helt bifallas, och att därför

dels det stycke å s. 38 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I de likalydande», bort ha följande lydelse:

»I de likalydande motionerna I: 498 och II: 613 har framställts yrkanden om att Kungl. Maj:t skulle upptaga förhandlingar med jordbrukets organisationer om en sådan modifikation av den träffade prisöverenskommelsen, att priset på smör kunde sänkas med 50 öre och priset på margarin med 30 öre per kilogram. Motionärerna, som anser att priset på spannmål och oljevaxter satts relativt högt i förhållande till priset på jordbrukets övriga produkter, finner att man borde kunna höja förmalningsavgiften för brödsäd från 3 till 5 öre per kilogram samt taga i anspråk de medel, som däri-genom inflyter, för att finansiera en sänkning av smörpriset med 50 öre per kilogram. Producentpriset på mjölk skulle alltså icke behöva sänkas. En sänkning av priset på margarin med 30 öre per kilogram skulle kosta cirka 27 miljoner kronor, varav omkring 8 miljoner kronor minskar inkomsterna till clearingkassan för svenska oljeväxtprodukter och 19 miljoner kronor under eljest lika förhållanden skulle minska inkomsterna till statsbudgeten

av de importavgifter å fettråvaror, som uttages för att åstadkomma en prishöjning av margarinet. För att ersätta dessa inkomstbortfall ifrågasätter motionärerna bland annat en modifikation av priset på svenska oljeväxter med 4 å 5 öre per kilogram, vilket beräknas motsvara vad clearingkassan för svenska oljeväxter eljest skulle förlora. Beträffande återverkan av margarinprisets sänkning på statsbudgeten hänvisas till att en viss prissänkning för viktiga utländska margarinråvaror ägt rum och att pristendensen synes vara fallande. Om denna tendens fortsätter, är det troligt att margarinpriset kan sänkas i angiven utsträckning utan att statens inkomst av regleringsavgifterna för importerade fettråvaror minskas. Om de utländska råvarupriserna icke skulle komma att ligga lägre än tidigare, föreslås alternativt att den post på 15 miljoner kronor, som finnes upptagen för oförutsedda utgifter i clearingkassan för fettråvaror samt eventuellt även något av det överskott, som finnes i Svenska spannmålsaktiebolagets budget, tages i anspråk. Det framhålls vidare i motionerna, att den föreslagna ändringen skulle ge bättre inbördes prisrelationer på jordbrukets produkter, vidgade möjligheter för avsättning av smör samt ej oväsentligt sänkta levnadskostnader. Utskottet, som delar motionärernas synpunkter, yrkar bifall till motionerna I: 498 och II: 613 i förevarande del samt föreslår, att Kungl. Maj:t får bemyndigande att genomföra de ändringar i riksdagens beslut, som kan föranledas härav, sedan förhandlingarna med jordbruksorganisationerna slutförts.»

dels det stycke å s. 40 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Såsom departementschefen», bort ha följande lydelse:

»Såsom departementschefen anført utgör frågan om produktion och konsumtion av smör och margarin ett centralt problem inom jordbrukspolitiken. I motionerna I: 334 och II: 424 har hemställts, att riksdagen måtte besluta om sänkning av margarinpriset med 1 krona per kilogram. En sådan prissänkning skulle innebära en förhållandevis kraftig förskjutning av prisrelationen mellan smör och margarin samt dessutom — om jordbrukets inkomstsumma icke skall beskäras — medföra ett behov av medel för att subventionera inkomstbortfallet. På grund härav och av de skäl departementschefen anført anser utskottet, att man bör iakttaga viss försiktighet i fråga om en ändring av prisrelationerna mellan smör och margarin. Utskottet är därför icke berett att ansluta sig till det i de behandlade motionerna framförda kravet på en prissänkning på margarin. Emellertid förutsätter utskottet, att spörsmålet ägnas fortsatt uppmärksamhet. Skulle under regleringsårets förlopp fråga uppkomma om ändring av priserna på smör och margarin, utgår utskottet ifrån att förhandlingar härom upptages med förhandlingsdelegationen för erhållande av dess samtycke.»

dels ock utskottets hemställan under punkten A. 1) bort lyda sålunda:

»1) beträffande allmänna synpunkter på prisregleringen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 498 och II: 613, såvitt nu är i fråga, i anledning av mo-

tionerna I: 48 och II: 56 samt I: 489 ävensom med avslag å motionerna I: 334 och II: 424 samt — såvitt nu är i fråga — I: 493 och II: 608, godkänna vad utskottet anfört.»

Brödsädsregleringen m. m.

3) Av herrar *Näslund*, *Nord* och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett att motionerna I: 498 och II: 613, såvitt nu är i fråga, borde bifallas och att därför

dels det stycke å s. 42 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I likhet med», bort lyda sålunda:

»I likhet med departementschefen anser utskottet, att Kungl. Maj:t bör erhålla riksdagens bemyndigande att fastställa vissa priser för höstvetete och höstråg av 1954 års skörd, varvid dock bör gälla, att avsättning till dessa priser skall garanteras endast såvitt angår en brödsädskvantitet, motsvarande det inhemska konsumtionsutrymmet. I likhet med vad som framhållits i motionerna I: 498 och II: 613 anser utskottet, att den på hösten utfärdade prisgarantien för höstsådda grödor icke bör sättas högre än att tillräcklig rörelsefrihet återstår för den inbördes prisavvägningen mellan olika produkter vid den allmänna prisuppgörelsen efterföljande vår.»

dels ock utskottets hemställan under punkten A. 2) bort lyda sålunda:

»2) i fråga om brödsädsregleringen m. m., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 495 och II: 611, med bifall till motionerna I: 498 och II: 613, såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 333 och II: 412 samt I: 496, sistnämnda motion i förevarande del, godkänna vad utskottet anfört.»

Stödet åt lin- och hampodlingen.

4) Av herrar *Nord* och *Svensson* i Ljungskile.

Producentbidraget.

5) Av herrar *Näslund*, *Nord*, *Johnsson* i Kastanjegården, *Jacobson* i Vilhelmina, *Ahlsten* och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett att motionerna I: 497 och II: 614 borde bifallas och att därför

dels utskottets yttrande under förevarande rubrik bort erhålla följande lydelse:

»I motionerna I: 497 och II: 614 har yrkats om en sådan ändring av villkoren för rätt till producentbidrag, att jämväl brukare, som förvärvat sina brukningsenheter efter den 1 juli 1948, skall bli berättigade att erhålla dylikt bidrag enligt i övrigt gällande grunder. Under hänvisning till moti-

veringen i anförda motioner tillstyrker utskottet bifall till yrkandet i desamma.»

dels ock utskottets hemställan under punkt A. 10) bort lyda sålunda:

»10) rörande producentbidraget, med bifall till motionerna I: 497 och II: 614, godkänna vad utskottet anført.»

Beträffande skrivelse till Kungl. Maj:t angående visst uppdrag åt jordbruksprisutredningen.

6) Av herr *Hæggbloom*.

Särskilt yttrande.

Av herr *Johnsson* i Kastanjegården, vilken ansett att det stycke å s. 38 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I de likalydande», bort ha följande lydelse:

»Utskottet ansluter sig till tanken i motionerna I: 498 och II: 613, att en sänkning av smör- och margarinpriserna är önskvärd och i överensstämmelse med jordbrukets intresse på längre sikt. Däremot finner utskottet icke tillräckligt motiverat att eftersträva en sänkning av spannmålspriset med ytterligare 2 öre per kilogram — nämligen från 47 till 45 öre — för att genom en motsvarande höjning av förmalningsavgiften bidra till en finansiering av smörprisets reduktion. De medel, som inflyter genom en spannmålsavgift på 3 öre, bör emellertid disponeras för detta ändamål. Enligt utskottets mening bör som riktlinje för förhandlingar med jordbrukets organisationer uppställas antingen en något mindre prissänkning på smör än 50 öre per kilogram eller också att man låter även producenterna av andra jordbruksprodukter än spannmål bidra till finansieringen, dock med iakttagande av att mjölkpriset till producenterna icke förändras.»